

Ph. Dr. Jan Muk:
Adam Michna z Otradovic,
básník a skladatel českého baroka

Zvláštní otisk z „Ohlasu od Nežárky“ ročník 70–71.

Nákladem vlastním.

A. Landfras Syn, náj. Frant. Pfauser, Jindř. Hradec.

I. ŽIVOTNÍ OSUDY MICHNOVY.

Adam Michna z Otradovic, skladatel a hudebník český z XVIII. století, k jehož jménu a dílu obrátil pozornost teprve zájem posledních let o české baroko, byl potomkem šlechtické rodiny Michnů z Otradovic, o jejíž osudech však nelze téměř nic zjistiti. Odborná literatura¹⁾ pod heslem rytířů z Otradovic uvádí vesměs šlechtice pocházející z Otradovic, ležících mezi Voticemi a Jankovem a to jednak rod z Červených Otradovic, zvaných též Jankovských, jednak rod Škopků z Bílých či Neústupovských Otradovic.

Nejstarším známým členem rodů z Otradovic zůstane patrně Herbor z Otradovic, jenž je podepsán jako rukojmí na listině vydané o „vlezení“ Tomášem ze Štítné 8. října 1373²⁾. Roku 1440 13. března objevuje se Oldřich z Otradovic na sněmu v Čáslavi, 1448 pak Petr z Otradovic pomáhal králi Jiřímu z Poděbrad při dobytí Prahy. Další zprávy lze spojití buď s větví z Červených nebo z Bílých Otradovic. První jsou daleko chudší: 1385 prodal Beneš z Jankova a Ludvík z Č. Otradovic tvrz Červené Otradovice Diviši z Tamberka a Vaňkovi z Otradovic, 1511–24 znám je Jan z Otradovic na Zbraslavicích, 1529–42 jeho syn Jiřík, r. 1534 pak připomínají se ještě Kohout Jiřík a Svadba z Č. Otradovic, načež další stopy po této větvi vůbec mizí.

Tvrz Bílé Otradovice drželi od XIV. století – nebo snad i dříve – Škopkové z Otradovic, nazvaní tak podle zlatého škopku, jež měli ve znaku. Jindřich Škopek z Bílých Otradovic koupil r. 1540 hrad Pecku, po něm as po

---

¹⁾ Riegrův Naučný slovník V. 1172, Ottův Naučný slovník XVIII. str. 970, Orth-Sládek: Místopisný slovník str. 532–3.

²⁾ Teplý: Dějiny města J. Hradce II. 3. str. 73.

r. 1156 zdědil jej syn Jan, pán na Pecce a Bělehradě, rada císaře Maxmiliana a pak Karel († 1604), Adam († 1610) a Petr († 1625). Syn Karlův Jan prodal Pecku Křištofu Harantovi z Polžic a tím mizí i tato větev z historie, až na Františka Huberta z Bílých Otradovic, jenž ještě r. 1710 je zaznamenán jako farář v Hošticích na Táborsku.

V XVI. století vyskytují se i Nedražičtí z Otradovic a svobodnický rod Otradů z Otradova³⁾, nelze však najít souvislost s uvedenými větvemi, tím méně pak s Michny z Otradovic, kteří žili v XVII. století v Jindřichově Hradci. Zdá se daleko pravděpodobnějším, že kolébka Michnů hradeckých spíše stála ve vsi Otradovicích, ležící 7 km na sever od Lysé směrem k Staré Boleslavi při ústí Jizery do Labe, kde dosud udržuje se tradice, že odtud pocházel rod skladatelův.

Ani trochu světla nevznese tu do nejistoty také heraldika: Herbor z Bílých Otradovic a na Mitrovicích užíval r. 1433 erbu napříč rozděleného, v jehož levé části byl jeden příčný pruh⁴⁾, Škopkové z B. Otradovic, jak zmíněno, měli ve znaku škopek, kdežto jindřichohradečtí Otradovicové nosili erb s člunem; dostal jej, jak bezpečně lze dokázat z zápisem „vidimus“ v kopiaři města J. Hradce z r. 1597 od krále Jiřího z Poděbrad r. 1461 Petr z Otradovic, snad za onu pomoc při dobývání Prahy. V zápise kopiáře potvrzuje v pondělí po neděli Misericordiae 1597 purkmistr a radca města Hradce, že „urozený vladyka pan Míchal Michna z Otradovic list na pergameně jazykem latinským psaný, pečetí královskou visutě upečetěný, vladycťví někdy předků svých i také svého od někdy slavné a svaté paměti Jiřího, krále českého etc., nadaný před nás předložil a nás, abychom ten vedle náležitosti práva království tohoto pod pečetí naší zvidimovali, dále žádal“.

Z latinského textu královského majestátu pak vysvítá, že král Jiří udělil Petrovi z Otradenic a jeho legitimním potomkům šlechtický erb šafránové barvy uprostřed s černým člunkem, aby po velikých bouřích dostal se do klidného přístavu.⁵⁾

---

³⁾ Ottův Naučný slovník XVIII. strana 970.

⁴⁾ Kolář-Sedláček: Heraldika 1. strana 321.

⁵⁾ Georgius, Dei gratia Bohemiae rex, Moraviae marchio etc. fideli nostro dilecto Petro de Otradenicz graciám regiam et omne bonum. Fidelis dilecte, meritis tua servicia nobis semper exhibita condignis pensare nolentes, ut te ad maiora inuitemus, non per errorem aut improvide sed animo, de certa nostra scientia, auctoritate regia damus et conferimus tibi et filiis tuis legitime ex lumbis tuis descendentibus arma et insignia: clipeum crocei seu atrini coloris, in cuius medio naucula quedam sita est nigri coloris, supra galeam autem

Kromě zajímavého detailu, že původní nobilitační listina krále Jiřího mluví vlastně o Petrovi z Otradenic místo z Otradovic, ani tento dokument mnoho nám o minulosti rodu nepoví; jedině podle toho, že hradečtí Michnové z Otradovic prokazovali jim své šlechtictví a užívali též erbu šafránové barvy s černým člunem, možná pokládat je za dědice Petra z Otradenic a tak jít zpět po stopách jejich rodu až do doby poděbradské.

Jak a kdy přišli Otradovicové do Jindř. Hradce, nelze říci, když se však setkáváme tu s prvním z nich, není to v hodnosti rytířské, nýbrž hned na poprvé už ve spojení s hudbou; již roku 1535 připomíná se v Jindř. Hradci první varhaník Michal Michna.⁶⁾

V pozdějších letech uplatnil se Michal Michna jako učitel zámeckých věžních trubačů, a roku 1607 Michalu Michnovi platí i pan Petr Vok z Rožmberka „do dalšího vyrovnání“ odměnu 8 kop gr. za to, že učil též rožmberského trubače Vávru z Třeboně.⁷⁾ Patrně byl to už druhý Michal Michna – kusé zprávy nechávají nás o tom zcela v nejistotě, zvláště slyšíme-li, že v l. 1584–1601 byl jeden Michal Michna z Otradovic i purkrabím na hradeckém zámku,⁸⁾ což lze těžko si srovnati s hodností varhanickou. Někdy kolem roku 1590 se varhaník Michal Michna ženil, jak nasvědčuje poukaz Jana Zelendara z Prošovic, hradeckého hejtmána z l. 1567–98: „Jane Chvojko, dej sud piva bílýho varhaníkovi k svatebnímu veselí

---

coopertam opertorio nigro atrino subducto colore similiter nauem nigram prout hec patentibus in his litteris manus pictoris oculo tenus expressit, ut his armis tu tuique heredes legitime ex te iam geniti vel denus generandi ut amini in actibus nostris, bellis, signis, sigillis, anulis et omnibus exercitiis ioco vel serio factis omni in pertinente procul modo per hanc tamen armorum concessionem nulli domui aut familie uel generis nobilitati et ingennitati his uel similibus armis gaudenti nolumus aliquid preiudicium generari.

Itaque Petre et peteris et gaude armis his insignito nauem, in qua periclitatoris fortune cursu status humanos uariae mutabiles existiam(!) et uide, ne fidelitatis tue et meritorum grata facinora, quibus nobis et successoribus nostris obligaris nuarii eventus et crocci quidam, qui et aeri flatus impedire contendat, ut per hoc de nauí graui ad portum quietis absque procelso sis turbinibus possis et ualeas peruenire. – Presentium sub apensione Nostrí Regalis sigilli testimonio litterarum.

Datum Pragae die octaua Junii Anno Dni millessimo quadringententessimo sexagessimo primo regni Nostrí Anno quarto.

(I. kopiař městský fol. 19 v městském museu).

⁶⁾ Kniha trhová z roku 1570 strana 45.

⁷⁾ Teplý; Dějiny města J. Hradce II, 1. str. 171

⁸⁾ Teplý; tamtéž II. 3. str. 136.

z poručení JMti páně z toho novýho varu⁹⁾. 1591 koupil Michal z Otradovic dvůr Václava Hartla v Zárybničí a splácel kupní hodno tu do r. 1604,¹⁰⁾ 1597 pak, jak uvedeno, dal si k neznámému účelu vidimovat erbovní rodovou listinu.

Někdy před r. 1607, asi tedy předčasně Michal Michna z Otradovic zemřel – 9. listopadu 1609 uplatňovala jeho neteř Kateřina Karpíšková z Otradovic u pana Viléma Slavaty nápad svůj na statku po někdy Michalu Michnovi z Otradovic a i císař upomínal městskou radu, že má vydati manželům Mandaleny Vodňanské a Kateřiny Karpíškové z Otradovic na Novém Městě Pražském jejich věno.¹¹⁾

Vlastními dědici po Michalu Michnovi, při úmrtí jeho ještě nedospělými, byli Jan Michna z Otradovic a jeho sestra Alžběta. Ovdovělá choť Michala Michny z Otradovic provdala se brzy po smrti svého chotě za Ondřeje Fučíka z Grienhofu, syna obročního písaře, a ten pak vedl jednání o skoncování dědických záležitostí otradovických. R. 1612 žádal pány, aby ocenili a prodali mu dvůr pozůstalý po Michnovi, na němž on Fučík nyní chlebí, aby pozůstalí sirotci mohli vědět, na čem jsou a co mohou očekávat. Dvůr byl tehdy skutečně prodán Fučíkovi za 900 kop gr.¹²⁾, ale nový majitel už v příštím roce 1613 prodal dvůr jako poručník Michnových dětí za summu o 50 kop vyšší Burianu Celerinu Braumhauskému z Rozštejna, známému hradeckému bouřliváku v době bělohorského povstání města Jindřichova Hradce proti jeho vrchnosti Vilému Slavatovi. Burian zaplatil hotově 190 kop, spolu s pokličným do rukou Fučíkových jako podíl jeho manželky – vdovy po Michalu Michnovi, zavázav se spláceti vánoční veruňky po 40 kopách až do umoření celé sumy.¹³⁾

Podle tohoto slibu splácel v letech 1613–16 Burian dluh Janu Michalovi a pak také konečně r. 1622 dostal svůj veruňk i manžel Alžběty, Ferdinand Puntissini, pojezdny.¹⁴⁾ Burian tehdy už dávno Michnovský dvůr nevladnil, neboť již roku 1615 postoupil jej – patrně zmenšený o část polí – za 670 kop gr. Pavlu Hofsteterovi.¹⁵⁾ Také proplacení dědictví mezi Fučíkem a

---

⁹⁾ Zámecký czernínský archiv odd. III. K Alfa.

¹⁰⁾ Teplý II. 3 136 I. kniha Zárybničí str. 53, 54.

¹¹⁾ Archiv min vnitra U 22 číslo 3, číslo 7 (Teplý I. 3 strana 29.)

¹²⁾ II. městská kniha radní fo. 80.

¹³⁾ Fr. Teplý; Burian Celerian Braumhauský z Rozštejna. Sborník hist. kroučku XVI.–XVII.

¹⁴⁾ I. kniha zárybničí fo 109.

¹⁵⁾ F. Teplý; Burian Bramhouzský str. 7–8.

synem Janem Michnou neprošlo asi hladce, jak svědčí nedosti jasný zápis v městské knize k 28. dubnu 1615:

„Vondra Fučík s Janem Michnou z Otradovic, jsa mu otčínem, byl přivolán, tázán, kdo jest psal suplikaci J. M. Pánu strany 40 kop veruňku; a že J. M. Pán skrze to zaneprázdněn býti ráčil, dána mu capitola a poručeno má k knihám městským v sobotu se dostaviti“.¹⁶⁾

R. 1630 představuje se nám Ondřej Fučík jako kuchyňský písař, pak setkáváme se s ním jako úředníkem na Radenině a posléze ukončil svoji kariéru jako hejtman na Kostomlatech – v žaláři, kam se dostal propuštěn ze služeb panských pro nepořádky.¹⁷⁾

Jak bylo výše uvedeno, ženil se varhaník Michal Michna as kolem 1590 – tomu by odpovídalo, že v době smrti měl děti nedospělé, i to, že v letech 1609–15 je možno naléztí jméno Jana Michny z Otradovic v seznamu žáků jesuitské koleje hradecké,¹⁸⁾ kde patrně absolvoval nižší a vyšší parvu a ostatní třídy až po poetiku¹⁹⁾ – tuto poslední třídu právě v roce 1615, kdy kolej i seminář staly se obětí hrozného požáru, takže v r. 1616 poesie a rétorika, kam měl Jan postoupit, byly rozpuštěny.

Jan Michna však nebyl jediným žákem tohoto jména v hradecké koleji; 1611–12 vyskytuje v principii jméno Adam Michna z Otradovic, Novodomensis-Bohemus, 1613 kdy pro mor byly školy částečně zavřeny a v r. 1614 mizí, v r. 1615–17 je však znovu zapsán. Tento seznam je nepochybně nejstarším dokumentem o příštím skladateli Adamu Michnovi. Podle něho i on mohl by být zcela dobře synem Michala Michny, který zemřel před r. 1607 a proto mluvil by i výpisek arch. Teplého, jenž registruje přímluvu probošta Fisírka z r. 1633 za varhaníka Adama Michnu z Otradovic a jeho matku Dorotu Fučíkovou²⁰⁾ – jak však vysvětlit, že o malém Adamovi neslyšíme při jednání o dědictví otcově? A dále: r. 1615 poslán byl měšťan Michal Michna ještě s jinými k hradeckému Burianu Bramhauzskému, aby ho přiměli k povolnosti, když se nechtěl dostavit na předvolání na radnici – byli v Hradci dva Michalové Michnové? Zdá se, že na tyto otázky nelze dnes

---

¹⁶⁾ III. manual radní v měst. archivu v museu sig. číslo 201 fo 17.

¹⁷⁾ F. Teplý: Slavatovské palatinaty, Český Časopis Hist. roč. 1924 str. 481.

¹⁸⁾ Catalogus collegii Novodomensis v černínském archivu.

¹⁹⁾ Tři roky 1609–11 je v principii, 2 roky 1612–13 v gramatice.

²⁰⁾ Akt, jehož se výpisek archiváře Teplého týká, nelze bohužel dnes v černínském archivu sub III. K alfa najít.

zjistiti odpověď a proto nezbude než spokojiti se s tím, co bezpečně se týká mladého Adama Michny z Otradovic.

Ze seznamu žáků koleje možno o studiích Adamových dozvědět se ještě asi tyto podrobnosti: V prvním roce, kdy se objevuje hned v gramatice, je uveden jako třináctý z Hradečáků, v příštích letech jako první. – Také Adam nedostudoval celé gymnasium až do retoriky, protože po defenestraci 1618 jesuité z Jindř. Hradce museli utéci a kolej byla zavřena. Současníky Adama Michny na gymnasiu v 1615 byli synové pana Viléma Slavaty Adam Pavel Slavata, Adam Gothelf a Jáchym Oldřich Slavata, kteří studovali o rok výše než Adam. V roce 1614 je dále jako žák syntaxe uveden i jakýs Martin Michna ze Žatce (Saatz) – sotva příbuzný hradeckých Michnů; nebyl též patrně ani šlechticem, neboť je bez přídomku „z Otradovic“. V seznamu kolegů Adamových konečně se zájmem možno hledat i jméno Jana Mikuláše rytíře z Hornberka, pozdějšího regenta statků olomouckého biskupství, jenž s Adamem v mládí – neznámo kde – chodil do školy, bohužel jméno rytíře z Hornberka v hradeckém katalogu se neobjevuje.²¹⁾

K dokreslení obrazu hradeckých studií Michnových podle katalogu žáků je možno ještě uvést, že učiteli jeho byli v gramatice P. Andreas Itter, v syntaxi P. Mikuláš Basselius, v poetice P. Petr Wachelius, rektorem v letech 1614–17 byl P. Václav Herman a prefektem P. Mikuláš Pistorius. Roku 1614 bylo v koleji zaměstnáno 8 paterů, 5 magistrů a 7 retorů.²²⁾

Jestliže prvý vstup Adama Michny z Hradce do pramenů historických je dosti pozdní – až ku konci studií – a doprovázen několika otázkami, je možno o jeho původu na základě katalogu z označení „Novodomensis“ usuzovati snad bezpečně aspoň to, že byl rodem z Jindř. Hradce. Byl-li synem onoho Michala Michny z Otradovic, jenž zemřel před r. 1607 a jeho choti provdané pak znovu Fučíkové a tudíž bratrem Jana Michny, nelze, jak bylo už řečeno, bezpečně zjistit. Teplý se zmiňuje jen, že jeho otec byl asi

---

²¹⁾ Ovšem nelze přece jen nezastavit se u jména značně mu podobného Hermana Hombecka, jenž studoval tu v l. 1614–7 a v posledních dvou letech právě s Adamem. Dvakrát je zapsán jako rodák z Westfalska „Emsicensis“, po třetí však jako „Encensdorfensis-Austriacus“ – zřejmě šlo o záměnu vestfalské Emže s rakouskou Enží. – Jestliže byly možné takové omyly při zápisech, lze naprosto vyloučiti i totožnost Hermana Hombecka s Mikulášem z Hornbergu? Či studoval Michna v roce 1613 a 1614, kdy nám z Hradce mizí, jinde a tam byl spolužákem jeho Reiter z Hornberga?

²²⁾ Katalog profesorů koleje v „Historia collegii Novodomensis“ v černínském archivu.

soukromým učitelem, jakých bývalo v Hradci před Bílou horou více,²³⁾ to by však nevyklučovalo jistě i varhanictví, ještě záhadnějším však rodinný původ Adamův se nám jeví podle toho, v jaké souvislosti se jméno Adama Michny z Otradovic objevuje v letech 1618–20. Když totiž po defenestraci Slavatův Hradec, v posledních letech rozjítřený důsledně postupující protireformační činnosti jezuitů i Slavaty, připojil se se svou utrakvistickou většinou k stavovskému odboji a chystaje se k boji, sestavili „pořádek v ohradě města, kde by kdo z sousedů v nastalé potřebě (se) zbraní svou najíti se dáti a kým řídití měl“, před „váhou“ bylo určeno též stanoviště Adamovi Michnovi s ručnicí a při příštím soupisu na podzim 1619 zas Adam Michna přidělen byl jako mušketyr do čety korporala Jana Zalingerera.²⁴⁾ Kdo byl tento Adam? Náš student, jistě ještě ne dvacetiletý, zatím co o jeho bratru Janovi bychom neslyšeli? Anebo byl tento obránce Hradce a soused Adam Michna z Otradovic snad otcem studenta Adama a jen příbuzným zesnulého Michala? Pak ovšem Dorota Fučíková nemohla by zas být matkou mladého Adama!

Záhada kupí se tu na záhadu a připuštěním jedné možnosti, vznikají pochybnosti nové, takže kromě let studií Adama Michny z Otradovic na hradeckém gymnasiu bezpečně nelze o jeho mládí vlastně zjistiti nic, než že se narodili asi někdy kolem roku 1600 a nikoliv, jak se dříve uvádělo²⁵⁾, snad až r. 1620. K podobnému závěru dochází i E. Trola²⁶⁾, při čemž upozorňuje i na to, že křestní jméno Adamovo mohlo býti zvoleno z úcty k Adamovi II. z Hradce, jenž zemřel 1594, že by tedy se byl náš Michna narodil ještě před tímto rokem.

Mimo pravděpodobné přibližné datum narození Michnova a nesporné rodiště jeho v Hradci, jež dosvědčuje katalog, zůstává dále jisto, že rod Michnů z Otradovic v Hradci byl usedlý již v druhé polovici XVI. století a hudba byla u nich domovem. Tyto vztahy Otradoviců k varhanictví nepochybně opravňují i k dalšímu závěru, že je velmi nepravděpodobné, že by se byl se zvláštní horlivostí z Otradoviců někdo zúčastnil boje města proti Slavatovi, – nevyskytuje se proto později ani toto jméno ve vyměření trestů

---

²³⁾ F. Teplý: Dějiny města Jindř. Hradce 2 strana 304.

²⁴⁾ III. manual radní fo 123, Frant. Teplý: Dějiny města J. Hradce I. 3 strana 114, 147.

²⁵⁾ E. Trola: Neznámé skladby Adama Michny Sborník Nejedlého str. 70.

²⁶⁾ Také V. Bitnar v článku „Svatováclavské písně Michny z Otradovic“ (Časopis katol. duchovenstva 1926 str. 250) uvádí, že se Michna narodil v l. 1590–1620, později však („Postavy a problémy čes. baroka str. 188) pokládá jej v době staroměstské exekuce za jinocha sotva osmnáctiletého.

provinilým – a Otradovicové propluli patrně bělohorskou krísí bez pohromy.

Jindřichův Hradec, kam po Bílé hoře spolu s Vilémem Slavatou, nyní všemocným nejvyšším kancléřem českým, vrátili se i jesuité, aby město v nových poměrech rychle převedli ke katolictví, nebyl jen jedním z obyčejných měst venkovských – patřival vždy k prvním v zemi po Praze, Plzni a Kutné Hoře a ještě v roce 1848 byl počtem obyvatelstva osmým v království. Svojí polohou skoro uprostřed na silnici mezi Prahou a Vídní (Wien) byl hradecký zámek předurčen k tomu, aby stával se často útlukem četných významných návštěv i korunovaných hlav a v době, kdy Vilém Slavata byl nepochybně snad nejvýznamnějším a nejlídnějším rádčem císaře Ferdinanda II. z řad české šlechty, samozřejmě že vzrůstala i přitažlivost Hradce. Město zvláště ku konci XVI. století vzkvétalo obchodem a řemesly, jímž se skvěle dařilo pod ochranou mocných pánů z Hradce, takže Balbín líčí Hradec jako město pohádkového bohatství, kde před r. 1618 měli mnozí občané doma ve své pokladně 30, 40 i více tisíc zlatých²⁷⁾.

Vnější vzhled města, jež neutrpělo příliš obléháním Dampierovým, odpovídal jeho významu; v první řadě byl to zámek s galerií obrazů českých králů a zahradou, kterou obdivoval v době svého hradeckého pobytu Balbín právě tak jako nádheru zdejších kostelů. Z nich kostel farní povýšil papež Urban VIII 18. srpna 1625 spolu s hradeckou farou na proboštský, aby tak vyhověl Vilému Slavatovi – krátce na to počátkem září 1625 přijel do Hradce sám arcibiskup pražský – kardinál Arnošt Harrach, v letech 1606–1610 žák hradecké koleje, aby tu posvětil hřbitovní kostel sv. Trojice.

Hradecká kolej jezuitská, založená jako čtvrtá v zemi po pražské, krumlovské a chomutovské roku 1594 Adamem II z Hradce a jeho chotí Kateřinou z Montfortu, jež zemřela 31. března 1631, přiváděla do Hradce od svého vzniku význačné profesory i žáky: vedle Harracha studoval tu 1607 Jiří Bílek z Bilenberka, český spisovatel, r. 1614 proslulý lékař Ferdinanda III. Marcus Marci z Kronlandu, v l. 1644–48 počátečný rodák Tomáš Pešina z Čechorodu, zatím co mezi jmény učitelů koleje možno najít nejen jméno Jiřího Plachého, známého z obhajoby Prahy proti Švédům, ale i Balbínovo a j.

---

²⁷⁾ Balbín: Misc. I. dec. I. kn. 1. str. 98.

R. 1633 sešel se v Hradci veliký provinciální sněm jezuitů a čtených šlechticů sezvaných Slavatou, k němuž přijel i generál Silvio Piccolomini, na jehož počest sehráli studenti divadlo, v r. 1634 uteklo před Sasy z Prahy do Hradce 100 filosofů a i po jejich odchodu zůstala v Hradci až do r. 1637 filosofická studia, logika a metafysika.

I v tomto jezuitském prostředí však cítilo se česky – upřímným Čechem byl v první řadě i sám pan Vilém Slavata z Chlumu a Košumberka – na nějž Balbín vzpomíná,²⁸⁾ jak kdysi, když v hradecké koleji oslavný řečník nazval jej otcem vlasti, s radostí to přijal a odpověděl: „tento jediný titul že toužebně vyhledává, třeba je mu v tom bráněno od těch vlastenců, kteří pro svůj prospěch nebo aby se doporučili císaři, nevědí nebo nechtějí vědět, že je třeba, aby vlast byla nám daleko dražší než otcové a matky“.

Také Pešina vydává Slavatovi svědectví o tom, nazýváje ho „tutor Bohemiorum“, a tak i když je možno velmi kriticky posuzovati politické snahy Slavatovy, ani nepřítel nemůže mu upříti, že vždy otevřeně se hlásil k českému národu. Na tomto poli jej následoval i jeho syn Adam Pavel Slavata.

V takovém ovzduší tedy vyrostl a žil Adam Michna z Otradovic – je možno ještě dokreslit je jedině snad po té stránce, která Michnovi byla nejbližší, totiž vylíčiti hudební život v Hradci. Také v tomto směru nepochybně pobělohorský Hradec předstihoval daleko svými možnostmi a příležitostmi jiná česká města a poskytoval hudebnímu duchu Michnově nové a nové příležitosti k uplatnění nejen na choru proboštského kostela. Hudba byla vždy pěstována u jezuitů, produkce divadelní s orchestrálními střídal se i v Hradci, četné návštěvy a slavnosti, jež slavatovský Hradec zažil, neobešly se nikdy bez hudební slávy a v hradeckých kostelech hudba a zpěv mívaly vždy velmi starou a dobrou tradici. Již 6. března 1489 nejvyšší komoří Jindřich IV. z Hradce, známý též jako obhájce českého jazyka, založil v Jindř. Hradci bratrstvo literátů, jež tvořilo několik kantorů, tři choralisté, varhaník a 7 literátů, a jejich počet r. 1610 stoupl na 17 členů literátů a 30 členů přispívajících. Za bělohorských bouří v J. Hradci literátské bratrstvo – většinou as utrakvistické – značně upadlo, Vilém Slavata se svou chotí Lucíí Otilíí z Hradce však již 29. července 1628 obnovil bratrstvo, udělil mu nových 14 artykulů, mezi nimiž opakoval i ustanovení, aby při

---

²⁸⁾ Balbín: Miscellaneí kniha V. tit. LXIV. str. 130–2.

určitých slavnostech církevních, „jakož od starodávna bývalo, katolické písně české, zpívali mohli –“²⁹⁾ jinak totiž bratrstvo bylo latinské.

Kdy Adam Michna z Otradovic stal se varhaníkem proboštského kostela hradeckého, nelze také dnes zjistiti; poprvé v této hodnosti představuje nám jej 18. ledna 1633 v citovaném již podání probošt Ondřej Bartoloměj Fízírek, jenž tehdy přimlouval se u magistrátu za Adama Michnu z Otradovic, varhaníka a služebníka kostela a jeho paní máteř Dorotu Fučíkovou, „aby té paní v příčině kontribucí, kteráž na ni vedle jiných sousedův každého týhodne 36 kr. vložena, páni nějak polehčili pro velikou nemožnost a nedostatek ... poněvadž žádné živnosti a handle nevede a v domčku sama druhá zůstává a chudobně se živí“. Tento nuzný stav paní Michnové-Fučíkové v r. 1633 opět těžko lze srovnati s tehdejší ještě kariérou Ondřeje Fučíka, možno však věřit, že počátky Adama Michny nebyly záviděníhodné. Patrně ale brzy se situace lepšila, – všechny ostatní zprávy už tomu nasvědčují. Po boku jeho spatřujeme choť Zuzanu rozenou Cimmermanovou, tedy z rodiny, která nebyla nezámožná a dala tehdy městu též konšela, varhaník Michna z Otradovic však snažil se i jinak polepšit si, neohlížeje se příliš na svůj šlechtický predikát a červenou pečeť, jíž užíval: ve štítě člun, druhý člun nad helmami, pod ním pak písmena AM–ZO.

V letech 1640–61 Michna vesele vedle varhanictví se svou chotí šenkoval víno – často se děje zmínka o tom, že „sázeno víno panu Adamovi Michnovi“³⁰⁾ a roku 1651 dokonce ocitl se i před městskými právy v souvislosti se svými obchody. Tehdy 30. května totiž se ohlásil při úřadu purkmistrovském Wasserburger z Retzu „a sobě do pana Adama Michny stěžoval, že jemu za víno od něho vzaté platiti nechce totižto 98 zl. Posláno pro pana Michnu, pravil, že on jemu ničímž povinen není a že jesti on po nebožtíku Buršovi jemu takové peníze odeslal; on pak Wosrburger jemu jeho šuldprif, že jest jemu spravedlivě dlužen, ukázal. Pan Adam pravil, že oni mohli psáti co chtějí, že jest on tomu nerozuměl a ten šuldprif na dvě roztrhl a na zem

---

²⁹⁾ F. Tischer: Nástin dějin jindřichohradeckého liter. bratrstva Ohlas od Nežárky 1894 č. 36.

³⁰⁾ Zápisy v kalendářích radních: 1641: Den 11. Dezember lies Frau Organisten heirig Wein setzen zu 4 Kr. 1643: Dne 3. února sázeno víno mladé Adamovi Michnovi po 4 kr. (žejdlík). 22. května 1643 sázeno víno p. Michnovi po 4 ½ kr. 19. září sázeno víno po 5 kr. Adamovi Michnovi, totéž 27. listopadu. 1651 v březnu Adam Michna Wien gesetz zu 6 Kr, 7. dubna: sázeno bílé víno po 5 ½ kr p. Michnovi. 1655: víno mladé varhaníkoví sázeno v březnu po 15 denárech. 1659: 17. Martii sázeno p. Adamovi Michnovi dvojí víno; jedno starý po 3 ½ kr. a druhý mladý po 3 kr, podobně 7. IX, a 23. XII 1659 a 1661.

hodil, kterýž zase on Woserburger zdvihl a schoval a žádal toho za poznamenání. I poněvadž se tu k žádnému porovnání neschylovalo a jsouce feriae, odloženo s tou věcí až po feriích“.³¹⁾

Tehdy Michna stál si finančně už tak, že je možno jej označit za zámožného měšťana, jenž byl majitelem snad dvou domů. Už r. 1645 byl připsán Michna v knize restantů na dům Vlacha Fronce Venusty pro malíře Augustina vedle kostela³²⁾ a 1649 dohodil mu jeho švagr Jan Cimmermon za 366 kop koupí lepšího domu, patřícího malíři Jiřímu Raimondovi, usedlému v Jihlavě; v r. 1652 a 1655 potvrzoval Raimond, že přijal veruňky „von den Adel und Khunstreicher Herrn“ Adama Michny.³³⁾ K domu Raimondovu patřil i haltěř – ten prodal Michna později 1671 za 100 zlatých jesuitům.³⁴⁾

O zámožnosti Michnově v této době svědčí i berní dokumenty: při vybírání válečné kontribuce švédské r. 1645 v seznamu je předepsána Michnovi značná částka 400 zl.

Podle úředního berního soupisu, totiž „Vejpisů z rulle J. Mil. Císaře královského ouřadu berničního dle generální comissi visitationis léta 1654 stalé v městě J. Hradci“ byl by Michna tehdy měl 2 nebo 3 domy, neboť z jednoho platil 30 grošů a z druhého malířského 20 grošů; mimo to pak v urbáři vyskytuje se v seznamu ještě další zápis: „Dům Františka Vlacha připsán Adamu Michnovi“. Tento urbář hodnotí sice Michnův majetek jako menší, neboť zařazuje jej do kategorie těch, jací „čtyři za osedlého“ se počítají: má též jen jednu svini a v rubrice živnosti napsáno: „varhaník, šenkuje víno“. Roku 1668 je dům varhaníkův označen ve výpisu z berní rulle jako „domček mírný, stavení dobrého bez pozemků a dobytka“, Michna pak klasifikován odhadem $\frac{3}{4}$ usedlosti, dům mírný a dobrý, podle soupisu z r. 1683 však Michnův dům 1667 vyhořel.³⁵⁾

Další zprávy týkají se majetku paní Zuzany Michnové, jež pocházela ze staré zámožné hradecké rodiny Cimrmanů; roku 1669 prodala dům někdy Kaukusův (č. 133-I.) hotově za 450 zl. Kryštofu Bramhauzskému z Rozštejna

---

³¹⁾ J. Orfh: Adam Michna ČČM 1881 str. 309.

³²⁾ Kalendář radní 1651.

³³⁾ Teplý: Dějiny I. 3 str. 282, II. 3. str. 137, 247, kniha radostná 612, 624, arch. měst. sig. 1.

³⁴⁾ Zápis v „Historii collegii Novodomensis“ k r. 1671 (fol. 261). Accessit collegio vivarium pro piscibus in suburbio situm, quod generosus Dominus Adamus Michna, organedus ex paucis donavit 100 fl. pretio aestimatum.

³⁵⁾ J. Orth: Adam Michna Č. Č. M. 1881 str. 308–9, F. Teplý: Dějiny I. 3. str. 332.

a na stravu měla děvče Lidušku Fojtovou, za níž jí platil zámecký důchod 50 zl. ročně.³⁶⁾

Vedle uvedených příjmů z domů a výdělků z šenku hlavním Michnovým existenčním zdrojem byla ovšem hudba, která přinášela mu taktéž několkery, nikoliv hubený příjem.

Instrumentální hudba v barokní době byla stále oblíbenější, takže varhanictví zaujalo regenschorih tak plně, že dávno zanechal kantořiny a věnoval se jen hudbě. Teplý vypočítává, že hradecký regenschori vedle platu od města za varhanictví v proboštském kostele a služného od literátův přišel si na další plat v zámku a od františkánů, k čemuž přistupovaly ještě poplatky od osadníků i od těch, jež učil hudbě, takže ročně dostával 120–140 zl. vedle příjmů z pohřbů, svateb a sypaného deputátu z fary.³⁷⁾

Z 1666–76 jsou zachovány kvitanční lístky, psané, až na poslední, vlastnoručně Adamem Michnou, na nichž každého půl roku potvrzoval, že přijal „od písaře důchodního panství hradeckého služby mé pololetní svatojírský (nebo svatohavelský) jmenovitě 5 kop míš.“; v „celoročních počtech na příjem a vydání při městě Jindř. Hradci“ r. 1672 v položce vydání či služby officirům je obnos 70 zl. varhaníkovi p. Adamovi Michnovi a potvrzenky z let 1772–76 v městském archivu zas vystavovány jsou na 30 kop pololetně za služby varhanické. Na kvitančním lístku z 6. prosince 1674 je přeškrtnuté postscriptum. „Item přijal jsem koledy 1 kopu 30 gr.“ – to byl nepochybně další pravidelný příjem varhaníků a konečně pobíral Michna i úroky od panského důchodu patrně z jakés půjčky; kvitance z let 1666–77 potvrzují příjem pololetních úroků r. 1666 33 zl. z 1100 zl. „mně v dluhu od slovutného a opatrného pana Filípa Eppenaura postoupené“, r. 1667–1669 potvrzuje 60 úroků z 2000 zl., 1670–73 90 zl. ze 3000 zl., ale od r. 1774 jen 75 zl. z 3000 zl.³⁸⁾

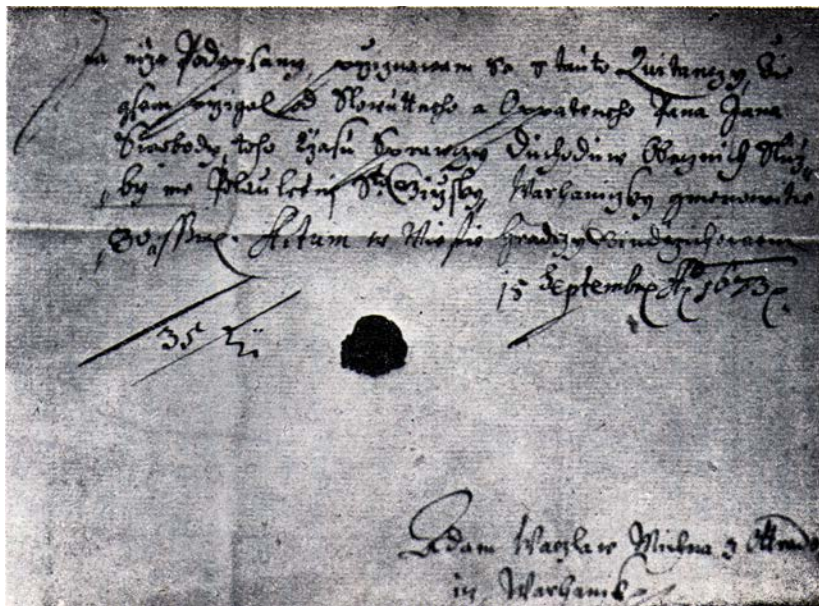
Majetnosti Michnově jistě odpovídala, nebo ji spíše ještě předčila, vážnost a úcta, které Adam Michna z Otradovic těšil se mezi svými spoluobčany, zaujímaje vždy místo mezi honorací města.

---

³⁶⁾ F. Teplý: Dějiny II. 3. str. 92, 138, Kniha radostná 159. V zámeckém archivu poukaz: Povolují na místě milostivé vrchnosti, aby paní Zuzaně Michnovy od stravy panny Lidušky Fojtky jeden celoroční smluvený plat 50 zlatých z důchodu zdejšího vedle případnosti peněží buď hned anebo potom zaplacen býti mohl. Actum na zámku hradeckém 19. Aprilis 1671 Rosacin (E. Trola str. 71 poz. 11.)

³⁷⁾ F. Teplý: Dějiny II. 2. str. 302.

³⁸⁾ Kvitance v Černínském a městském archivu v museu.

Rukopis Michnův: Potvrzení na plat varhanický z r. 1673 (z musea v J. Hradci).

21. dubna 1648 při volbách literátského představenstva byl zvolen „starším literátského kuru ku pomoci“ Michna vedle primátora Matěje Žlutického, Jakuba Červinky a radního písaře Magistra Sumsara, když pak 21. srpna 1655 udělil papež Alexandr VII. hradeckým literátům plnomocné odpustky a 10. října 1656 Adam Pavel a Ferdinand Vilém Slavata potvrdili bratrstvu nový pořádek, stalo se tak nepochybně zásluhou Michnovou.³⁹⁾ Tehdy založena byla i pamětní kniha „literátského bratrstva Neposkvrněného Početí Blahoslavené Panny Marie, Umučení Páně a Nejsvětější Svátosti Oltární“ a mezi prvními jmeny členů roku 1656 do ní zapsanými je jméno Adama Michny z Otradovic a jako příznivkyně bratrstva jeho choti Zuzany Michnové.⁴⁰⁾

Při svatbě urozeného pana Pavla Vojtěcha Libry ze Sobínova, měšťana soběslavského, s pannou Annou Marií, dcerou po M. J. Thegenkulovi (?) z Kard. Řečice, 23. listopadu 1660 jako svatebčané přítomni byli primátoři i někteří konšelé měst Hradce i Soběslavi, jako svědkové urozeného pana

³⁹⁾ F. Fischer: Paměti fary jindřichohradecké str. 130–131.

⁴⁰⁾ F. Fischer: Nástin dějin jindřichohrad. bratrstva literátského Ohlas 1889 str. 310 a 333.

ženicha pak jsou podepsáni: uroz. pan Jan Vojtěch Fabiani, Phil. a Med. Doctor, urozený pan Magister et notarius publicus iuratus Sumsar z Rosenfeldu a urozený pan Adam Michna z Otradovic vedle Tomáše Cimmermona, primatora a tří měšťanů.⁴¹⁾

Při vánočním rozdávání ryby hradecké honoraci dostával Michna 2 kapry, 1 štiku, 2 okouny a 2 líny – v pořadí podarovaných hodnostářů je při tom uveden na místě jedenáctém za proboštem, františkány, doktorem, poštmistrem, primasem, skladčím vína, radními, rychtářem, obročním a písařem a když se Michna rozhodl 22. října 1671 vstoupiti jako vdovec po druhé ve stav manželský s Terezií Kateřinou Epenaurovou, páni na počest k svatební hostině mu poslali celé tele, jak dosvědčuje poukaz na ně, jemuž vděčíme vlastně za zprávu o druhém sňatku pana Adama.⁴²⁾

Jestliže ještě 19. dubna 1671 vrchní Rosacin poukázal výplatu 50 zl. paní Zuzaně a 22. října už se Michna podruhé ženil, trvalo jeho vdovství nepochybně krátce, také však tomuto druhému manželskému štěstí Michnovu s paní Terezií Kateřinou nebylo souzeno dlouhé trvání.⁴³⁾

Druhé manželství starého již pana Adama přečkalo jen asi 5 let, neboť roku 1676 Adam Michna z Otradovic zemřel. Dokladem o jeho smrti, jež bývala dříve kladena až do r. 1690, jsou bohužel zas jen citované již kvitance na služné, přes to však pro stanovení data úmrtí naprosto stačí. Až do jara 1675 – naposled 7. června 1675 – jsou psány všechny tyto potvrzenky celé vlastnoručně A. Michnou, již však 20. září roku 1675 jest kvitance psána jinou rukou a podpis Michnův je psán rukou zřejmě se třesoucí a daleko těžkopádnější než bylo dosud písmo Michново. Je pravděpodobno, že asi v letě 1675 stalo se něco s jeho zdravím a zhoršení rychle pokračovalo ku konci, jenž dostavil se do roka. 24. května ještě podepsal se jako „Michna varhaník“ a naposled podpis jeho zachováám je ze dne 30. června 1676, 22. září 1676 však paní Terezie Kateřina Michnová potvrzuje svatojiráský plat z panského důchodu již jako „pozůstalá vdova po

---

⁴¹⁾ Kniha smluv svatebních str. 76 v městském archivu, J. Orth ČČM 1881 str. 309, F. Teplý II. 5. str. 128.

⁴²⁾ Poukaz: „Pane Martine Stubíku zaplaťte řezníku Martinovi Peřinovi za jedno tele, který darováno bylo od pánů panu Michnovi na svadbu, 2 kopy 45 kr. Actum dne 22. Obrís 1671. M. J. W. Sumsar, primas.“ (V městském archivu).

⁴³⁾ V urbáři 1654 a 1668 Filip Ebenauer, jediný toho jména a tedy as příbuzný nevěstin, má „dům mírný a obstojný“ a šenkuje pivo a pálený na 2 kotle, census živnosti byl 1. (E. Troida str. 71).

nebožtíku panu Adamovi Michnovi⁴⁴⁾ a též 16. X. 1676 dlužný úpis Jana Jáchyma Slavaty zní na vdovu po Michnovi, „gewesten Organisten alhier“. Mezi 30. červnem a 22. zářím v létě 1676 tedy Adam Michna z Otradovic ukončil v Jindřichově Hradci svoji životní pouť. V závěti odkázal 1.000 zl. proboštskému kostelu Panny Marie; kde byl pohřben, bohužel není známo.

Vdově Michnově byl vyplacen ještě 17. května 1677 jak pololetní úrok 50 zl. z kapitálu 2000 zl., tak plat varhaníka 50 zl. 50 k., v příštím roce však už Hradec opustila a odstěhovala se do Prahy, zaplativši podle městských výsad dvanáctý díl ze svého jmění jako odchodné. Dosvědčuje to jasně zápis primátora města, jenž „letha Paně 1678 dne 25. Juli přijal do důchodu obecního od paní Terezie Michnovy, odcházejíce odsud do Prahy dle Milostivého přivolení dvadzatýho dílu jmenovitě jednosto zlatých rejnských.“⁴⁵⁾

Paní Michnová nezůstala dlouho vdovou – provdala se ještě v Hradci znovu za Miserona z Lisonu a Michnovský dům r. 1678 prodala Janu Fišarovi, r. 1683 pak podle soupisu usedlých v ohradě města šenkuje víno na domě, kde dříve býval Michna, Jan Kapínos.⁴⁶⁾

Nástupcem Michnovým na hradeckém kůru se stal Daniel Dominik Čeněk z Tábora, bakalář svobodného umění a filosofie, jehož titul jistě sám též dokazuje, jak místo varhaníkovo v Hradci bylo vážené. Čeněk zastával je od r. 1676, kdy poprvé potvrdil pololetní plat 5 kop gr. míš., až do roku 1717, kdy zemřel.

Při nastoupení Černínů v slavatovské dědictví r. 1694, kdy bylo žádáno od všech panských důchodců, aby předložili doklady o svých nárocích, Čeněk, vzpomínaje na všechny milosti po dobu svého působení už za Jáchyma a Leopolda Slavaty „hned od něho do varhanické služby přijmutí“, prosil za ponechání ročního platu 10 kop míš. na hotovosti a 16 sáhů dříví, z nichž 10 mu povolil již Jan Jáchym r. 1677 a dalších 6 Ferdinand Vilém r. 1690.⁴⁷⁾ Víme ovšem, že ani Čeněk nežil jen z hudby, jak možno soudit z jeho žádosti z r. 1701, aby mu bylo povoleno jako pravovarečníku vaření piva.⁴⁸⁾

---

⁴⁴⁾ Meinem verstorbenen Ehemann gebührende Besoldung 50 fl. 50 kr. (V zám. archivu).

⁴⁵⁾ V městském museu v archivu.

⁴⁶⁾ F. Teplý: Dějiny II. 3. str. 138, I. 3. str. 332. Kniha rad. 624.

⁴⁷⁾ Zámecký archiv III. Kalfa.

⁴⁸⁾ Fr. Tischer: Nástin dějin liter. bratrstva Ohlas 1894 str. 310, archivní doklady v černínském archivu.

Lidský portrét Michnův, pokud je možno jej několika detaily, vytěženými ze sežloutlých listů archivu, oživiti, je těmito lakonickými kvitancemi dokončen – lze jistě na základě těchto zpráv souhlasiti s Bitnarrem,⁴⁹⁾ že v Michnovi nelze spatřovati typ ctižádostivého šlechtického hudebníka-dvořana, nýbrž patricia venkovského města, jenž jen ve svátečných chvílích mohl přijíti do styku s dvorem Slavatů a jim také, což je jistě charakteristické, nevěnoval žádnou ze svých knih.

Není nikde nejmenší stopy, jež by nasvědčovala tomu, že Adam Michna z Otradovic by byl býval šťastným otcem a zanechal po sobě dědice jména a tak lze říci patrně bez jakýchkoliv výhrad, že odchodem Michnovy vdovy z Hradce, či vlastně už jejím novým provdáním, uzavírá se kapitola osudů celkem neznámého rodu Michnů z Otradovic. Nezapadla-li úplně jeho existence do moře neznáma a udržuje-li se dosud toto jméno v paměti dnes více než dříve, je to zásluhou jedině jeho posledního nositele Adama Michny z Otradovic, jenž postaral se o to, aby i po smrti žil dále ve svém díle.

---

⁴⁹⁾ V. Bitnar: Postavy a problémy českého baroka str. 188.

II. MICHNOVO DÍLO.

Jindřichův Hradec v polovici XVII. století jako sídlo Slavatů, se svým významem hospodářským, především však jako sídlo jedné z jezuitských kolejí – kde rozvíjelo se působení řádu i v plné své kulturní šíři, byl, jak bylo již naznačeno, velmi úrodnou půdou, z níž mohl vyrůst zjev českého barokního skladatele a básníka. Hradec a jeho obyvatelé byli v letech působení Michnova svědky několika mimořádně významných a se vši rafinovou pompou jezuitské theatralnosti provedených slavností, při nichž Michnovi, jako představiteli hudebního umění ve městě, připadla role daleko významnější než jen pouhého diváka nebo statisty. 23. srpna 1637 přineseny byly do Hradce ostatky sv. Hypolita, jež si vyžádal od papeže Urbana VIII. známý polský jezuita P. Mikuláš Lancitius, jenž v Hradci působil roku 1642 a daroval je městu, aby tento světec stal se od té doby jeho ochráncem. Ostatky byly nejdříve uloženy slavnostně v hřbitovním kostele sv. Trojice a po dvou letech přeneseny opět v slavnostním průvodu se zpěvy a alegorickými výjevy do kostela sv. Maří Magdaleny při jezuitské koleji.

17. srpna 1650 podobnou, ještě nepochybně působivější podívanou Hradec zažil, když na žádost staříčkého pana kancléře Viléma Slavaty při převozu posvátného paladia země české, totiž Obrazu Panny Marie Boleslavské zpět z Vídně (Wien) do St. Boleslavi, obraz vezen byl oklikou ze Slavonic (Zlabings), místo přes Jihlavu a Čáslav, přes J. Hradec, jen aby jej Slavata mohl pozdravit ve svém sídle. Celé město na ulicích kořilo se před zázračným obrazem, v jehož průvodu panny zpívaly „novou píseň, kterou Adam Michna o Panně Marii staroboleslavské vnově složil“.⁵⁰⁾ – Hold města boleslavské Madoně vyvrcholil v proboštském chrámu, kde Michna řídil zpěvy figurální mše a zpívána laurentinská litanie.

Po dvou letech 26. února 1652 uložil Hradec k věčnému odpočinku do jezuitského kostela Maří Magd. pana Viléma Slavatu, 2. července 1657 i jeho nejstaršího syna Ad. Pavla Slavatu a 1659 naposled uvítala kolej jednoho ze svých nejslavnějších žáků kardinála arcibiskupa Harracha. A konečně nelze pochybovat, že i při slavnostním uvítání císaře Leopolda,

---

⁵⁰⁾ Bechovský: Poselkyně II. 3 str. 403. Podle textu ve Vožici zachovaného Teplým (Dějiny města J. Hradce I, 3 str. 285 pozn. 97) měla píseň refren: „O klenote české země, o překrásná Marija“. Ještě r. 1892 zpíval ji zpěvák z Vitic na pouti v Šebířově.

když projížděl z Vídně (Wien) přes Hradec 9. července 1673 do Chebu (Eger), měl Michna svůj podíl na tehdejší hudební slávě.

Mimořádnými příležitostmi ke slavným hudebním produkcím pro Michnu nepochybně byly také instalace a pohřby hradeckých proboštů, jichž vystřídalo se za působení Michnova v Hradci celkem šest, vesměs to mužů učených a se širokým rozhledem. Prvním proboštem r. 1625 byl jmenován Daniel Michal Hessel z Kamberka, po něm r. 1633 přišel Hradečák Dr. Ondřej Bartoloměj Fisírek, jenž studoval i na hradecké koleji jako spolužák Harrachův, pak 1647–51 Jan Pusch, ceremoniář arcibiskupa Harracha, 1652–67 Dr. Řehoř Radičník, slavatovský hofmistr, 1667–70 Dr. Jakub Maxmilian Kurtz a od 1671 do 1695 Jeroným Altano de Pozzi, před tím dvorský kaplan císařovny Marie Eleonory. Rušnému ovzduší na zámku i církevnímu životu Hradce odpovídala i nádhera hlavního kostela, v němž působil právě Michna na kuru jako varhaník. Počátkem XVIII. století bylo v něm 17 oltářů, nádherné hrobky a epitafia jednotlivých členů rodu panů z Hradce a jejich manželek z bílého, černého a červeného mramoru i s oltáři se vzácnými řezbami a neméně umělecky cenné postranní kaple, jejichž popis na př. Balbína zřejmě uvádí v obdiv. I ten tehdy za časů Michnových působil na hradecké koleji, jež mohla se pochlubit celou řadou významných svých členů. V I. 1651–58 žil tu a 17. III. 1659 též zemřel Rudolf Neomenuis, bývalý dvorský učitel císaře Ferdinanda II., 1655 Jan Tanner a Jiří Crugerius, 1656 Matyáš Steyer, 1661 Václav Pachta, nejděle však a nejslavnější z této družiny jesuitů Bohuslav Balbín, jenž v Hradci učil v letech 1655–61.

Michna z Otradovic už jako dirigent zpěvu a předák literátského bratrstva jistě přicházel do styku s těmito členy řádu, podle Teplého však Michna přímo též učil žáky koleje hudbě, jež byla tehdy jesuity i mimo chrám horlivě pěstována; seminaristé mívali i vlastní kapelu a hudební a zpěvní produkce střídávaly se na př. při Majales v zahradě jesuitského letohrádku Vajbrtrucu s představeními divadelními.⁵¹⁾

Vedle styků s hradeckými představiteli současného kulturního života, jehož úroveň byla nepochybně velmi vysoká, udržoval Michna spojení i s jinými přáteli nikoliv bezvýznamnými, jak svědčí trvalé přátelství Michnovo s citovanými již vrchním regentem statků olomouckých biskupů Janem Mikulášem, rytířem z Hornberga, jemuž 1654 věnoval jednu svou

---

⁵¹⁾ F. Teplý II. 2, str. 168.

skladbu, i dedikace dalších skladeb arcibiskupovi Harrachovi, městské radě pražské nebo budějovické.

Téměř na sklonku života rozhodl se Michna r. 1673, čistě zas v duchu své doby, zanechat po sobě trvalou památku založením nadace, jejíž účel měl plně odpovídat jeho životnímu snažení, totiž přispět k povznesení chrámové hudby výchovou hudebníků, kteří by pak dokonale pěli chválu Všemohoucímu. Zakládací listina latinsky psaná v českém překladu zní:⁵²⁾

Ve jménu Nejsvětější a Nerozdílné Trojice Boha Otce i Syna i Ducha sv. Amen. Po dráhná léta uvažuje, jakoby se čest a chvála Boží hudbou, která Boží Velebností zvláště jest milá, rozmnožiti mohla, seznal jsem buď při průvodech, jež se v Jindřichově Hradci k okolním chrámům konají, buď při mších svatých neb i jiných službách božích, že hudba (což mě bolelo velmi), jest chatrná, co se zvláště hudebníkům připsati musí a že se tudíž Bohu patřičně nevzdává chvála; pročež já Adam Václav Michna z Otradovic k rozmnožení cti a chvály Boží, k docílení větší v hudbě souladnosti a čilejší hudebníků snaživosti na tom jsem se ustanovil, že ve prospěch jmenovaných kostelů a průvodů z toho, co mi a mé zesnulé manželce Zuzaně Božská Dobrotivost propůjčiti ráčila, nějaký díl v oběť přinesu a zasvětim. K výše zmíněnému účelu tedy pro nynější i budoucí časy rád a dobrovolně dávám a ukládám na jisté úroky (šest ze sta) na místo, které za nejvýhodněji uzná Vele důstojný P. Rektor kolegia jindřichohradeckého, 1000 zl. rýnských, a sice tak, aby z úroků těch tří studujících v semináři svatovítském v Jindřichově Hradci, totiž: diskantista, altista a tenorista aneb kdyby těchto nebylo potřebí i jiní potřební byli, začez přidrženi buďtež při všech průvodech, mších a jiných službách božích zpěvem neb hudbou obvyklým zde způsobem v chrámech jindřichohradeckých a v sousedních přispívati a choralisty a hudebníky farní v hudbě podporovati. Mimo to jsou tito tři hudebníci povinni, aby ve farním kostele při menších i větších slavnostech, kdyžby choralisté a hudebníci s vědomím veledůst. P. rektora k povznešení slavnosti nějakou figurální hudbu provozovati chtěli, jim – požádání byvše – na kůru pomáhati. Žádal bych si, aby tito tři hudebníci pokud možná byli z těch nejlepších, tak aby i ve zpěvu i v hudbě zvláště na smykací nástroje se vyznali, aby jimi podle potřeby tím lépe a důkladněji chvála Hospodinu přednášena býti mohla.

---

⁵²⁾ F. B ... ý (Tischer): Příspěvky k dějinám hudby církevní v J. Hradci, Ohlas od Než, 1883 číslo 50–51.

Co se týká každoročního šatu těch tří hudebníků, chtěl bych, aby tyto i s kabáty byly ze sukna modrého se žlutými a černými výložky neb ozdobami, protože se tyto tři barvy v mém znaku nalézají, aby tím způsobem oděni, značně od jiných se lišili; což aby se stalo, velmi si přeji.

Zdali se těmto třem hudebníkům uložití má, aby se za mne modlili, (což by mne velmi těšilo), to ponechávám dobrozdání veledůst. P. rektora kollegia bratrství Ježíšova a veledúst. P. regenta semináře sv. Víta tamtéž, jimiž celou tuto svou dobrou vůli a počatou nadaci odevzdávám a pokorně doporučuji, aby ji pěstovali, chránili a co nejlépe, v skutek uvedli.

Dáno na Hradci Jindřichově 1. V. 1673.

Petr Fr. Loubský,
svob. pán z Lub,
sv. říše římské truksas.

Ferd. Fr. Netolický,
z Eisenberku.

Adam Václav Michna
z Otradovic.

Brzy po založení nadace Michna zajistil si pro ní podle obvyklého tehdy způsobu ochranu hradecké vrchnosti pana Jana Jáchyma Jiřího Slavaty žádostí bez data:

Že Vaší V. hr. Excellenci tímto svými poníženým memorialem zanášeti se osměluji, prosím poslušně, že mně to milostivě a laskavě vážití ráčíte. Tak jakož jsem v letu 1673 prvního dne máje ku zvelebení větší slávy Boží jistou fundací, jížto teď výpis k dalšímu a obšírnějšímu vyrozumění poslušně přikládám, byl vyzdvihl, nad kteroužto však, aby po mé smrti ochranná ruka držána byla a k zapomenutí nepřišla, pozapomněl jsem, jak tehdáž při vyzdvihnutí též fundací tak i při pořízení mé poslední vůle, o tom nějakou zmínku učiniti a V. V. hr. Excell. za milostivého Patrona a ochránce též fundací poslušně požádati. Z té příčiny nejsouc v tom ještě nic promeškáno, to nyní skrze přítomný memorial činím a V. V. hr. Excell. poslušně žádám, že mně jakožto starému služebníku tu obzvláštní milost prokázati a nad dotčenou a ode mně k větší slávě Boží vyzdviženou fundací, tak aby po smrti mé k zapomenutí nepřišla, nýbrž vždy trvanlivou stálost měla a míti mohla, ochranlivou ruku milostivě držeti ráčíte, čehož Bůh hojným odplatitelem bude a já mými nehodnými modlitbami jak zde časně tak i na onom světě věčně V. V. hr. Excellencí odsluhovati se zakazuji. Skutečně účinnosti se těším V. V. hr. Excellenci poslušný, věrný, dědičný poddaný

Adam Václav Michna
z Otradovic.

Na nadaci Michnově vedle pěkné motivace nepochybně nejzajímavější je, že jedině touto formou, pokud známo, přihlásil se sebevědomě k svému erb, zajišťiv současně i jeho památku tím, že barvy rodu Otradovic měli nosit stipendisté na svém kroji. Ani toto ustanovení nebylo něčím zcela jedinečným – při koleji hradecké existovala ještě druhá podobná nadace Klötzerova pro 4 žáky, kteří měli zas nosit plášť z červeného sukna se žlutým okrajem a bílý klobouk se žlutým třapcem. – A nepochybně zbytky těchto uniforem ještě dnes možno v Jindřichově Hradci spatřit při církevních průvodech, při nichž vedle tak zv. fakulantů, pážat krácejících vedle Nejsvětější svátosti, čelo průvodu zahajují chovanci a chovanky špitálu u sv. Jana, založeného 1564 panem Jáchymem z Hradce, kteří jsou oblečeni do modrých soukenných šatů se žlutým vyloženíem na rukávech, tedy v barvách pánů z Hradce.

Nadace Michnova takového stáří se nedočkala, zanikla s jesuity i s kolejí po zrušení řádu, kdy dekretem z 10. dubna 1779 bylo rozhodnuto, alby spolu s jinou kostelní tak zv. olivetanskou nadací zůstala zachována pro hlavní kostel pro hochy znalé hudby.⁵³⁾

Hradecký varhaník Michna z Otradovic, zakládaje fundaci k zvelebení chrámové hudby, nebyl si snad vědom toho, že k tomuto účelu přispěl daleko trvaleji svým duševním odkazem, totiž svými skladbami, z nichž na př. jeho známá krásná vánoční ukolébavka „Chtíc aby spal tak zpívala...“ hlaholí pod klenbou proboštského kostela ještě čtvrt tisíciletí po smrti svého autora, když dávno už nadace, založená na věčné časy, zanikla.

Podle let, kdy vyšly tiskem datované skladby Michnovy, možno označiti za hlavní tvůrčí dobu jeho činnosti druhou polovici let čtyřicátých a léta padesátá.

Základ literární pověsti Adama Michny z Otradovic, totiž díla, jež učinila jej známým aspoň úzkému kruhu literárních odborníků, tvoří dvě či vlastně tři sbírky písní, vydaných ve formě kancionalu. První z nich zdá se býti patrně nejstarší publikací Michnovou vůbec a má název:

Česká Maryanská
Muzyka
Radostná y žalostná
w Třj djly rozdělená.

---

⁵³⁾ F. Teplý: Dějiny města Hradce II. 2, str. 222.

Ke Cti nerozdílné jediné Trojice, Neysvětějšsy Rodičky,
a Wssech Swatých
Složená a wyvdaná
Od Adama Michny z Otradowic
Jindřichohradeckého
S Powolenjm Jeho Knjžetců Emincency Pana Pana Kar-
dynala z Harrachu, Arcybiskupa Pražského
Wytisštěná w Starém Městě Pražském
w Impressý Akademické
léta Páně MDCXLVII.

Tento titulní nápis obrouben je dřevorytem, znázorňujícím nahoře beránka s korouhvičkou a hlavičkami andílků v oblacích, po stranách Šalamouna a Davida a dole sbor zpěváků.⁵⁴⁾

Na 2.–3. straně vepsána je latinská dedikace knihy Arnoštu Vojtěchovi kardinálu z Harrachu, načež následuje index písní (str. 5.–8.) a na str. 1. místo úvodu: Krátká správa od autora k pobožnému těchto písniček zpěváku.

„Rozuměj, laskavý a pobožný zpěváku, že tyto melodie na následující písničky co nejprostěji na čtyři hlasy a některé na pět hlasův jsem skomponoval tak, aby se ke cti a chvále Boží, blahoslavené Panně Marii a naposled ku potěšení Dušičkám v očištcí netoliko v vzácných městech od dobrých muzikantův, ale také v nejprostějších městečkách od sprostných kantorův zpívati a užívati se mohly. Pročež při začátku (však jestli se komu líbí) až do první čáry může jeden, totiž diškant aneb týž diškant v tenoru sám jediný zpívati, jiní pak zase po něm na čtyři hlasy repetýrovati, od druhé čáry k třetí, a tak vždy až do konce jeden napřed, jiní po něm zpívati mohou. Mezi tím, můj laskavý a pobožný zpěváku, přijmi tuto krátkou zprávu ode mne, a co zpívati budeš, to pobožně spytuj a co spytuješ, to k srdci tvému připust a dobře se měj.“

„Česká Muzyka“, jak zde je naznačeno, dělí se ve tři části, z nichž první obsahuje písně o slavnostech Boha a Syna Božího, druhá o Panně Marii a k jejím slavnostem, třetí písně o umírajících a zemřelých; jednotlivým částem odpovídaly i tři zajímavé rytiny, zdobící knihu. Noty tištěny, jsou někde na řádcích přes obě dvě strany, text pod nimi a ku konci, jinde zase jen po jedné straně.

---

⁵⁴⁾ Kniha v majetku Národního musea (sign. 27 B 19). 4° formátu má 8 nečíslovaných stran a 148 stran textu, ale str. 78–87 je dvakrát, takže stran je vlastně 158.

Celá sbírka obsahuje 66 písní, jež podle obsahu začínají a rozděleny jsou takto:

I.

O narození Pána Krista.

	str.
Již jest spadla rosička, tolikrát žádaná	2
Chtíc aby spal, tak zpívala synáčkovi	4
Vítej, Pane Jesu Kriste, narozený z Panny čisté	6
Toto malé děťátko, to milé nemluvnátko	8
Čas jest děťátko, pojd' pacholátko	10
Bůh se nám dnes narodil narozeními lidským	12
Když veškeren svět byl popsán, na svět přišel	14

O Kristu Pánu a jeho svatém jménu.

Kdokoliv mysl z pilnosti spytuje srdce tajnosti	16
Sladký med jest pouhá hořkost, drahý cukr samá trpkost	18
Raní mne: však jaká rána?	20
Kdo mé volání uslyší? A mé těžkosti vyslyší?	22
Ach, ach nevím kudy kam, ach točím se sem i tam	24
Poslyš Ježíši vzdychání, z pouhého jest milování	27

Postní aneb o umučení Páně.

Zde, zde chtěj se dát najíti, dcero jerusalemská	30
O lásco, lásco, Kriste můj, jaké vidím divadlo?	32
O krásno, krásno jsouc z nebe, již již se nestkvíš více	34
Ach, o nešťastnou hodinu, ach chvíli velmi hořkou	36
Když v myšlení usmrčení Ježíše rozjímám	38
Tak tedy lásco jediná, ode mne jsi rozloučená	42
Mdlým, Kriste, smrt je za dveří, pomoz srdci	46
Všecky práce a bolest, které jsi vzal na sebe	46

Velikonoční.

Si vesele prozpěvujeme, svaté písně opakujeme	48
Přivítejte čeští Ilové, Iva z Juda pokolení	50
Nyní se vše proměnilo, křesťané plesejte	54
Vstal z mrtvých Kristus, vítězný	57

O vstoupení Páně.

Všichni lidé se radujte, mladí, staří se veselte	60
Vstup na nebe sám od sebe, zvítěziteli Kriste	62

Svatodušní.

Svatodušní holubičko, neprodívej, u nás sobě zhotov hnízdečko	64
---	----

O sem z nebe vydej sebe, o ohni vinšovaný	66
O sv. Trojici.	
O Bože můj, kdo jsi Ty? Tobě se všichni klaníme	68
Ohniví serafínové, láskou plápolající	72
Patř každý, jak se skrývá v oblaku chleba bílého	75
Drahý plode z Panny čisté, jenž hříchy světa snímáš	78
II.	
O očišťování Panny Marie.	
Opět veselost Panenko, veselme se	82
O zvěstování.	
Novinu poslouchajte, nikdy neslýchanou	84
Poslyšte a podivte se, jaké jest to veselí	87
O bolestné P. Marii.	
Já Maria, matka Boží, ach jaké, ach tratím zboží	79 ⁵⁵⁾
Tečte slzy, vláhu dejte, po lidských lícech spadejte	81
Stála Matka litující, v dřevo kříže plačící	83
O navštívení panny Marie.	
Jak jest Marie seznala, že jest Alžběta počala	87
O nanebevzetí Panny Marie.	
Panno, čas jest, nech žalosti, syn Tvůj chce Tě mít	89
Tak tedy Matka nás nebožátka opouští	91
O Panno, božskou moudrostí ozdobená	93
Radujte se Čechové, marianští sodálové	95
O narození Panny Marie.	
Přešťastný den narození blahosl. Panny	98
O obětování Panny Marie.	
Marii vyprovázejme, do chrámu vstupující	100
O zasnoubení Rodičky boží.	
Den tento jest veselostí, den lásky jest den milosti	102
Co se dívíte? Což prv nevíte, že v neporušenosti	104
Právě že jsi nejkrásnější, jsi Maria nejčistější	106
Maria, boží Matičko, poslyš, o poslyš maličko	108
Z celého srdce miluji, Tebe Maria miluji	110

---

⁵⁵⁾ Chybné stránkování.

Poslyš, o Panno Milosti, však jsme zarmouceni dosti	112
Stotisíckrát pozdravuji, k Tobě lásku obnovuji	114
Kdož mne může spokojiti a mé srdce ukojiti	116
Vy všichni, jenž milujete Marii Matku boží	118
Marianští milovníci, matky boží služebníci	121

III.

Písňe o umírajících a zemřelých pobožných křesťanů.

Den hněvu den, ten hrozný den k soudu poslednímu	126
Jak dlouho po tvém bodláku, světe, budu, kulhati	128
Což nad věk náš bídnějšího?	130
Ach nechte tak, přátelé, sic dím, že jste nepřátelé	132
Co smrt jest, chcete věděti?	134
Ach běda mně, běda, odnikud nic nevěda	136
Poslední bije hodina, umíráme	138

Duše v očistcovém ohni.

Není, není v mé možnosti, pod kázní spravedlnosti	140
O jazyku nezrocený, jenž jsi se mnou zde zmučený	143
Ach že jsem se v šanc sadila, v to místo se nahodila	146

Michnova literární prvotina patrně s úspěchem, s jakým byla přijata, povzbudila hradeckého skladatele k další práci, neboť již roku 1653 vyšel druhý Michnův kancionál pro 4 hlasy, nazvaný „Lautna česká w swatek w Patek w kostele przy stole yak se líbí w každou chvíli, radostnie, žalostnie, spasytedlnie zníczy, složena a wydaná od Adama Michny z Otradowycz Gindrzicho Hradeczkého“. Dedikována je rychtáři, purkmistru a pánům radním i celé obci Starého Města Pražského – i tato dedikace napovídá, že styky Michnovy neomezovaly se jen na Hradec.

„Loutna“ dělí se na část textovou, jež obsahuje sentence veršem i prosou a hudební s 15 písněmi:

1. Předmluva: Kdo by tě chváliti zadal...
2. Povolání duchovní nevěsty. Dialogus – Byly tři někdy bohyně...
3. Matky Boží slavná nadání – O vinšovaná hodino...
4. Svatební prstýnek – Kleopatra, hrdá žena...
5. Panenská láska – Sem všichni lidé přistupte...
6. Žehnání s světem – Ach, jak ve mne srdce hoří...
7. Duchovní svatební lázeň. Díl I. Již jest lázeň zatopena... II. Jak jsi se pak zachovala...
8. Duší věno. Díl I. Povstaň, srdce milující. II. Tereza to uvážila...

9. Andělské přátelství – Nebeští kavalírové
10. Svatební prstýnek – Posypte mne kvítkami...
11. Den svatební – Začňte panny zpívatí.
12. Domácí vojna mezi duší a tělem – Kdež pospicháš, hříšné tělo...
13. Smutek bláznivých pannen – O žalostné dřímání...
14. (Velikonoční I.) – Nyní se vše vyplnilo.
15. (Velikonoční II.) – Všichni lidí se radujte...

Titulní list „Loutny české“ (v opisu v pardubickém museu).

Písňový text v „Loutně“ má na rozdíl od Maryanské Muzyky instrumentální doprovod a písně zde obsažené došly opět velkého rozšíření, byly i opisovány, jak dokazuje na př. rukopis „Loutny české“ v hudeb. archivu musea v Pardubicích.⁵⁶⁾

U srovnání s ostatními dvěma sbírkami Michnových písní je „Loutna“ umělejší; „projevuje v uspořádání jednotlivých písní v jakési cykly vlivy skladeb suitových, v melodice pak působení duchovní písně české a lidovosti.“⁵⁷⁾

Mezi vydáním „Maryanské Muziky“ a „Loutny“ není prázdná mezera, nýbrž Michna naopak, zdá se, byl tehdy velmi horlivě činný, jenomže práce jeho z těchto let nebyly určeny širší veřejnosti, a proto zůstaly neznámy. Roku 1648 vyšla v Praze skladba orchestrální pro „večerní hodinky“ s titulem: Cantus I. Officium vespertinum sive Psalmi vespertini, cantica B. Virginis, Antiphonae, Litaniae, falsi Burdoni novi etc. a quinque, voca sola concertante vocibus aliis et instrumentis intercententious. Nobilibus, generosis, amplissimis clarissimisque dominis, domino primati et regiae urbis Buduicensis dedicatum et consecratum ab Adamo Michna de Otradowic. Opus tertium Pragae, Typis caesareo-academicis Anno Domini MDCXLVIII.

Tato skladba Michnova, jež jím přímo je označena jako třetí dílo, dává svědectví, že Michna před r. 1648 složil ještě další skladby, byla do nedávna úplně neznámá⁵⁸⁾ a nezachovala se ani další skladba Michnova z r. 1650 totiž ona píseň k oslavě Panny Marii Boleslavské, kterou složil, jak bylo uvedeno, při uvítání přenášeného Palladia v Jindř. Hradci.

Roku 1654 následovala opět nová kostelní skladba vokálně orchestrální, jež vydána byla též tiskem pod nápisem: Sacra et litaniae a 5, 6, 7 et 8 vocationibus cum instrumentis I. Pod titulem vytištěn znak a kolem něho slova: Sub auspiciis perillustris ac generosi dni Joannis Nicolai Reiter ab Hornberg etc., serenissimi archid. Leopoldi Guilelmi tanquam epis. Olomuc. omnium bonorum Ober-Regentis authore Adamo Michna ab Otradowitz Novodomense, Typis Caesaro-Academicis 1657, pro I. a II. hlas, alt, tenor, bass, I. a II. violinu, I.–III. violu a bassu.

---

⁵⁶⁾ Sig. 118/1 stano A1 „Loutna česká“ složená od A. Michny 1653 a přeepsaná od Matěje Devotyho leta 1666. (E. Troida: Adam Michna z Otradovic Sborník Nejedlého str. 75–6).

⁵⁷⁾ G. Černušák: Dějepis hudby I. str. 244.

⁵⁸⁾ Uvádí ji Dr. A. Breitenbacher ve své publikaci „Hudební archiv koleg. kostela sv. Mořice v Kroměříži“. Je inventována v tomto archivu (strana 25) odd. A. pod č. 123.

Dílo „Sacra et litaniae“, obsahuje 4 mše, rekviem, dvoje litanie a „Tedeum“; pro 5–8 vokálních a instrumentálních hlasů. Dedikační úvod této skladby je zajímavý tím, že Michna se v něm hlásí k Janu Mikuláši z Hornbergu jako druhu z mládí, i dobově bombastickou frazeologií. Věnování toto v českém překladu zní:

Přeslavnému a urozenému pánu Janu Mikuláši Reiterovi z Hornbergu, vrchnímu řediteli a správci všech statků nejjasnějšího arcivévodvy Leopolda Viléma, biskupa olomouckého, ochránci a příznivci svému, blahopřání k narozeninám.

Vznešený a urozený pane, přemýšlím časem o osudu svého dávného přítele nikoli bez radosti v duši, o tobě, totiž, který jsi byl kdysi vyrván z mé blízkosti a ze středu sboru Mus; byt' jsi tehdy sám nechápal, kam jsi to tak mocnou touhou ducha odnášen, přece jsi směřoval k stejně významným počtám jako k životním důstojenstvím. Než lyra neopustila svého Ariona a to ani uprostřed příbojů válečných. A nechť jsi ty do té míry pro jedinečnou znalost básnictví došel zalíbení v sluchu nejjasnějšího arcivévodvy, zalíbení u arcivévodského dvora, a pak dospěv k vrcholu válečné vlády za proslulého svého arcivévodvy, zalíbil se králi španělskému v Belgii, císaři římskému v Říši a v každém případě vždy svému jasnému arcivévodovi, přece i v oné památné bitvě u Lützenu, která přinesla přemnohým zhoubu, Tobě však razila cestu k vyšším metám, osvědčil jsi se v dešti střel a smrti tváří v tvář vždy oddaným a udatným a proto jedinečně drahým tisícům bojovníků. Pročež nedlouho na to, když nejjasnější oko Tvého nejjasnějšího shlédlo v Tobě obzvláštní znalost jazyků, snoubící se s vzácným štěstím, učinilo Tě nejvyšším ředitelem, nejdříve však správcem všech statků, které má jako vrchní správce olomoucký, samo pak Tě stejně ochotně chránilo znamenitě proti nejmocnějším nepřátelům. Dozajista půvabně jezdí REITER, jehož povznáší přízeň takových vladařů. A je to správné REITERE, nejšťastnější z přátel! Vždyť i já velmi dávný (s dovolením Tvým) Tvůj kamarád, z dávné lásky a oddanosti k Tobě, o dnešních Tvých narozeninách, Ti přináším soukromý dárek z oboru Posvátné Hudby, abys znovu okřál na duchu zavaleném hospodářskými starostmi: věnuji Tobě, podotýkám, Posvátnou hudbu, jenž jsi byl kdysi miláčkem Sboru a Mus, za tím účelem, abys se dodatečně zasloužil i o liturgický zpěv, když už jsi se velice druhdy zasloužil nadaným sluchem o světskou hudbu, o hospodářské věci, vojenství a svého vladaře. Buď živ, zdrav a vzkvetej!

Psal jsem v Tiskárně akademie Tovaryšstva Ježíšova u sv. Clem. v Praze, 6. XII. právě o Tvých narozeninách r. 1654.

Tvé osvícené a urozené vrchnosti pradávny sluha

Adam Michna z Otradovic,
z Jindřichova Hradce.

Z téhož roku jako „Sacra et litaniae“ je i další skladba, dnes proslulá svatováclavská mše „Missa s. Wenceslai, 6 voces, 2 violini, 4 violae, 2 clarini, 6 voces in capella, cum organo Authore d. Michna“, objevená též r. 1927 Dr. Breitenbacherem v archivu kroměřížského kostela sv. Mořice.⁵⁹⁾

Jestliže „Svatováclavskou mší“ přihlásil se Michna okázale k ctitelům svatováclavské tradice, našel si brzy novou příležitost oslavit hudbou a slovem české patrony ve třetí své sbírce písní, obsahově nejzajímavější, vydané r. 1661 s titulem:

Swatoročníj Muzyka

aneb

Swatečnj Kancjonal

ke cti a chwále Swatých milých Božjch w nowě složený a wydaný od Adama Michny z Otradowic Jindřicho Hradeckého, Wytissteny w Staro-Pražské Kollegi w Impresy Akademické Léta 1661.

Kniha je věnována „Urozeným a statečným vladykám, slovné a mnohovzácné poctivosti J. M. C. Panu rychtáři, panu purkmistru a pánům radním i celé obci slavného Starého města Pražského“ a proto další předmluva líčící pohnutky, které vedly autora k sepsání tohoto díla, je především oslavou Prahy znovu a znovu se vracející k původnímu významu jména Prahy:

„K prahu Tvému, o Praho, opět s uctivostí a vesele přicházím s tímto mým, ač s chatrným dárkem, však se vši šetrností tvůj práh radostně pozdravuji, neb bona domus ex vestibulo cognoscitur: a jako do domu Královského v prvním vjíti při prahu se máme obyčej klaněti, a hlavu shýbati, i já z nejedné příčiny uctivost tu k slavnému tomu Prahu musím prokázati.“

Vzpomíná, že před lety přívětivé přijetí dedikace jeho Loutny Mariánské od představenstva obce pražské bylo mu podnětem k této nové sbírce písní k jejich oslavě, neboť „co ptáčekové v povětří na svých zazelenalých krajinách, co v zeleném kůru, v ušlechtilém kraji, co na nebi

---

⁵⁹⁾ Skladba „Sacra et litaniae“ je inventována též v arch. oddělení A tisků pod čís.: 157–67 (Breitenbacherova publ. str. 27.). „Missa s. Wenceslai“ v odd. B (hud. sbírka arcib. Karla z Lichtenštejna pod č. 109 (Breitenbacher str. 69).

nebešťané Bohu prozpěvují za píseň novou, tím se my na zemi lidé ozýváme.“ Cituje pak místo z privilegia Jana Lucemburského z 11. ledna 1316, kde nazývá Prahu sídlem a hlavou království i pramenem, z něhož právo hojně plyne do měst jiných, která by bez Prahy byla bezhlavá, vysvětluje ještě Michna dále, proč vydává tuto sbírku k svátkům jednotlivých světců: „Jako na lukách kvítí, hvězdy na nebi, tak svátkové jsou na zemi. Pro vzbuzení tehdy českého národu k svatým nové a nové pobožnosti Svatoroční písně a muziku toto dílo nazývám, poněvadž k svatým patří. Naději se pro tu jednu příčinu, tuto mou práci jako předešlou, budoucně milou býti, nebo sotva kde jako v Praze tolik se chrámův Páně nachází, tolik se Svatých v té Svatoroční Muzice vynajde, kdež se, jak říkáje, ustavičný svátek v Praze světi, sotva jeden přestane, ihned v patách nový nastane. Tato tedy má Muzika kolem v Praze půjde, takže bohdá ročně všechna se lehce vyzpívá.“⁶⁰⁾

„Svatoroční Muzika“ obsahuje 121 písní, jež v záhlaví mají vždy zvláštní nápis, jak následuje spolu prvními verši podle obsahu:

Píseň adventní: Hle přijde Pán, Spasitel náš	str. 2
II. píseň adventní: Rosu dejte, o nebesa, z hůry – Bože otče všemohoucí, dej z nebe rosu žádoucí	4
Adama, prvního otce pokání: Ach proč život nelepšíme, nýbrž víc a víc hřešíme	6
O narození Krista Pána: Děťátku my prozpěvujme	8
Pozdravení Děťátka Ježíše: Sličné pacholátko, vítej, Synu boží	10
Nebeský slavíček k chvále Boží sladce prozpěvující: Prosím Tě, o růžičko, krásný Ježíši	12
Jiná o narození Pána Ježíše: Nuž andělíčkové, boží poslíčkové, zvěstujte noviny	14
Zvaní k jesličkám: K jesličkám překrásného, děťátka roztomilého, pospěšte, o hříšníci	16
Opět jiná o narození Pána Krista: O pacholátko přemilé, děťátko spanilé	18
Jiná: Ježíška přivítejme, k Spasiteli se znejme	20
K Pacholátku Ježíši: Mejlíte se, o přátelé	22
O sv. Štěpánu: Kamení židé chápají, oděvy rychle skládají	23

⁶⁰⁾ Svatoroční Muzyka má mimo nečíslované stránky s předmlouvou 274 stran kvartového formátu, je tištěna téměř v bibliofilské úpravě na pěkném papíře, úhlednými typy a pěkně čitelným černým písmem. Noty a text jsou tištěny podobně jako v Mariánské Muzice. V knihovně Nár. Musea jsou 2 exempláře sig. 27B6 a 27B6a (neúplný).

O sv. Janu Ev.: Mile miláčkoví božímu	26
Na Nové léto: Co jest to smutného, že na den léta nového	28
Zvaní všeho stvoření k slavnosti nejsvět. jména: Ježíš, to přesladké jméno, budiž vždycky zvelebeno	30
O sv. třech králích: Nové hvězdy, nové světlo, nenadále se vyskytlo	33
II. o sv. třech králích: Divné věci dnes se dějí	35
O očišťování P. Marie: Chudoba s ponížeností	37
O sv. Panně Dorotě: Pěknou dnes velmi růžičku	39
O sv. Zuzaně: Kdož může myslí boží	42
O sv. Matěji apoštolu: Jak nestíhlí, jak divní jsou boží soudové	44
Jiná: Jemuž vyvolení boží	46
O sv. Crhovi a Strachotovi: Sv. Crho a Strachoto, naši patronové	48
O sv. Josefu: Nikdy lepšího nebylo, na světě přátelství	50
O sv. Jáchymovi: O velmi šťastného otce dcera matkou boží bude	52
O zvěstování P. Marie: Z nebe posel vychází, z dávna vinšovaný	54
Jiná: Předivné poselství k nám máme, přichází posel z nebe	56
Pozdravení Krista: Zdráv buď Kriste, boží synu	58
Rozjímání o umučení syna Božího: Plačte andělové, nebeští kůrové	60
Rozjímání na kříží visícího Krista Pána: O nevděčný příliš světe	62
Poslední rozloučení Syna božího s svou nejmilejší matkou: Když čas přišel, by Syn boží život skonal	64
Bolestná matka boží: Svatá Panno, proč tak vzdycháš	68 ⁶¹⁾
O slavném vzkříšení: Na bubny, trouby, píšťaly, housličky, harfy, cimbály zahrajeme vesele	70
Jiná: O převeselá novina, o arcišťastná hodina	72
Jiná: Vesel se, nebes královno, aleluja, plesej světa císařovno, aleluja	76
Jiná: Plesej všecko stvoření, tvůj Pán dnes z mrtvých vstal	78
Magdalena Krista Pána v hrobě hledající: Nermuť se víc Magdaleno, setři slzy s svých očí	81
O sv. Jiří: Rytířského srdce, rytíři, jehož jméno pravé Jiří	83
O sv. Vojtěchu: Velikou dnes slavnost máme, když ctnosti připomínáme vlastence našeho, biskupa milého, sv. Vojtěcha, Čechové Čecha	86
Na sv. Filipa a Jakuba: Vyskytlo se pěkné kvítí	88
Píseň času novějšího: Májové kvítky, sbírejte dítky, sbírejte všichni křesťané	90

---

⁶¹⁾ V paginaci chybí str. 65.

O sv. Zikmundovi: V burgundského krále Zikmunda chvále chceme se Čechové cvičiti	92
O Nanebevstoupení P. Ježíše: Nuž s radostí, nuž s troubením, nuž s veselostí	94
Jiná: Sám-li na nebe vstupuješ	79
O Duchu sv.: Ach, jak mám srdce studené	100
Jiná: Přijď ohni vinšovaný	102
Vítání sv. Ducha do srdce: Vítej, nebeská holubičko, Ty mé srdéčko	105
O nerozdílné Trojici sv.: O nejsvětější Trojice božská, o svatý, svatý, svatý	107
Jiná: Chvalmež Boha všemocného, v Trojici nerozdílného	109
Vítání P. Ježíše ve velebné svátosti olt.: Přijď, o můj Ježíši přesladký, přijď do mého srdce	112
Děkování po přijímání: Vítej hoste, nejvzácnější, můj sladký Ježíši	114
O přijímání velebné svátosti: Sem, sem, přistupte křesťané	116
Jiná: Zdráv buď chleba, kterýž z nebe na ten bídný svět sestoupil	119
O velebné svátosti: Zpívej jazyk (Pange lingua)	121
O velebné svátosti šestá píseň: K božímu stolu, křesťané, všichni pospíchejte	123
O sv. Vítu mučedníku a patronu království českého: Vítej, svatý mučedníku, o Vítej, vítej!	126
O sv. Janu Kř.: Pouště i lesové, vody Jordánové, vypravujte svatého chvály	129
O sv. Petru apošt.: Knížete apoštolského, velká slavnost se světí	132
O sv. Pavlu apošt.: O divné, božské řízení, předivní jeho skutkové	135
O navštívení P. Marie: Jak rychle pokračuje Panna přes Židovské hory	137
O sv. Prokopu, patronu země české: Zpívejte poustevníčkovi na poušti, ptáčkové	139
O sv. Norbertu, patronu českém: Drahý poklad jest dostala česká země, když přijala za patrona svého Norberta svátého	143
O sv. Markétě: Margarytu, tu perličku, jejíž vzácné jsou zásluhy	145
O sv. Maří Magd.: Někdy veliká hříšnice Magdalena, nyní boží milovnice učiněná	148
Jiná: Patřte, o všichni hříšníci, na Magdalenu kající	151
O sv. Jakubovi: Jakub rozličným krajinám, do Španiel, také jinam vyjduoc, rozhlašoval slovo boží	153
O sv. Anně: Vypravujte, prozpěvujte, chvály přesvaté Anny	155
O sv. arcioctci Ignaciovi: Ignacia svátého, muže velmi divného, vypravujme divné skutky	157

Druhá o sv. Ignacioví: Všem se sluší radovati, s vděčností vychvalovati Ignacia svatého	160
O sv. Vavřinci: O předivné potýkání Vavřince s ukrutníkem	163
O nanebevzetí P. Marie: Která jest to tak denice vzhůru se vznášející	165
Druhá: Matička milá, Panna Maria, od nás odchází	167
Třetí: Zdrávas Maria Panno, nebeská královno	169
O sv. Bartoloměji: O uzká cesta do radosti malá hrstka projde, přidej Bože nám stálosti	171
Sv. Hippolit, červená mučedlnická jindřichohradecká růže: Jaký to kvítek červený vidím v hradeckém poli?	174
Na narození P. Marie: Sem neviňátko, malé děvčátko, sem sem panenky, Boží milenky	177
Jiná: Maria na svět přichází, denice boží vychází, radujme se	179
O sv. Ludmile, kněžně, dědičce země české: S radostí, s veselostí, Čechové, prozpěvujte	181
Druhá: O svatá Ludmila vdova, dcera Slaviborova, lidu milá i říši nebeské, kněžnou byla někdy země české	183
O sv. Matouši: Promluv, milý Ježíši, Tvůj hlas žádám slyšeti	185
O sv. Václavu, patronu a dědici českém: Svatý Václave, kníže náš, věrný zástupce náš	187
Druhá: Učinil nám divadlo Pán Bůh z výsosti, vystaviv nám zrcadlo všelikých ctností, sv. Václava, jenž jest Čechů sláva	189
O sv. Michalu: O vejvodo skomonilý, sv. Michali nám milý	191
O sv. andělích: Všem, o sv. andělové, o předústojní tvorové, chválu vzdáváme	193
O sv. Františku Seraf. Když František, muž svatý, milováním božím jatý	195
O sv. Lukáši: Křesťanský člověče, snad jest tobě péče, zvědět	198
O sv. Šimonu a Judy: Křesťanské lásce, křesťané, od sv. apoštolů Páně Šimona a Judy, učme se vždycky a všudy	200
O všech božích svatých: Vítejte obyvatelé nebeské věčné vlasti	202
Jiná: Jak hrubé jest oslovení, všichni boží svatí, jenž jste z světských zarmoucení do nebes přijati	204
O sv. Martinu: Jak je spasitelná a před bohem vzácná almužna svatá, poslyšte	206
O sv. Alžbětě: Jak má křesťan sobě vážiti velebné svátosti, jak horlivě po ní toužiti hned od své mladosti	208
O sv. Kateřině: Sv. Kateřina Panna, milovnice Krista Pána	210
O sv. Ondřeji: O všichni netrpělivi, v neštěstí příliš truchliví	212

O sv. Františku Xav.: Pospěšte k dnešní slavnosti, ctěte beze vši těžkosti muže přesvatého	214
O sv. Barboře: Šťastného skonání, jenž jste žádostiví, sem, sem bez meškání	216
O sv. Mikuláši: Sem, sem vy čisté panenky, vy pravé boží milenky	219
O neposkvr. početí P. Marie: Co první kdy dnes se stalo, plesej všechno stvoření	221
O sv. Lucii: Množí se panenky, množí Bohu chvála	223
O sv. Tomáši: Nuž společně na dnešní den, věřící, prozpěvujte	225
O sv. apoštolích vůbec: Zpívejme zvučným hlasem, nyní i každým časem	227
O sv. mučednicích: Jaké to vidím množství plesajících	229
O sv. vyznavačích: Buďte od nás pochváleni, bojovníci boží	231
O sv. pannách: O všechny boží světice plesejte	233
Naděje soužených o P. Marii: Boží rodičko, krásná růžičko	235
Outočiště bídnych: O Bože můj, o lásko má, Tys jediná naděje má	237
Horlivé toužení po nebeském ráji: Můj žádoucí Bože všemohoucí, když na Tě vzpomínám	240
O nebeském Jerusalemě: Jak se stkví město nebeské	241
Srovnání naší vůle s božskou, zvláště před smrtí: Co chce můj Bůh, to já též chci	243
Vzdychání duší v očištcí: Uslyš, prosím, mé volání, uslyš, věčný Bože	246
Druhá též vzdychající duše: Přetěžkou ruku Tvou, kterou mou nebohrou duši trestati ráčíš	249
Rozmlouvání duše živé s duší v očištcí zůstávající: Hrozné slyším naříkání. Odkud to pochází	251
Za mrtvé: I. díl: Z hlubokosti volající a Tě, Kriste, vzývající, rač mě uslyšeti	254
II. díl: S nimi společně žádáme, bys milostiv byl, prosíme, všem věrným duším Páně	256
Za mrtvé k P. Marii: V očištcí všechněm duším lkajícím a se plamenem prudkým trápícím	258
Jiná: Maria, všech potěšení, vyslyš prosby i úpění za pomoc Tě žádajících	260
Duše v očištcí: I. O hrozné bolesti, které musím snést v této ohnivé peci	263
II. Že v dobrých hrníčkách, sladkých polívčičkách bylo mé oblíbení, ukrutně se mučím, velkým hladem skučím, nemajíc občerstvení	265
O věčnosti: I. Čeho po svém skončení má se člověk báti	266
II. Pokud Bůh bohem bude, ani v nebi radost, ani v pekle nebude konec míti žalost	269

Potvrzení pomíjejícího světa: Co pomáhá světská sláva, an pomíjí jako tráva. Dým v povětrí větrem hyne, život náš dnes, zejtra mine 271

Přídavek ze Starodávné písně za mrtvé: Milosrdný Bože, prosím za to, neboť nejsem než popel a bláto, rač se znáti k svému stvoření, odpustiž mi mé provinění 274

„Svatoroční muzyka“, vydaná „mezi svátkem sv. Ludmily a sv. Václava“, představuje Michnu nejpřesvědčivěji jako uvědomělého českého katolíka, jenž dovedl spojit katolické tradice starých Čechů, representované národními svěťci a zemskými patrony v jedinečně krásný soulad s barokním pojetím lásky k národu a jazyku. Jak je už z obsahu zřejmo, věnoval Michna zvláště dvěma českým patronům více písní než ostatním světcům, totiž sv. Ludmile a sv. Václavu.⁶²⁾

V první písni k „sv. Ludmile, kněžně a dědičce země české“ velebí zásluhu kněžny o výchovu sv. Václava a její mučednickou smrt a v „druhé písni o sv. Ludmile“ líčí ukrutný zločin Drahomířin s podrobnostmi známými z kroniky Hájkovy a díla Pontana z Breitenberka. Další „píseň o sv. Vojtěchu, biskupu a dědici země české“ zdůrazňuje vedle apoštolské, horlivosti a pokory především češství sv. Vojtěcha a konečně dvě písně věnovány jsou sv. Václavu: „O sv. Václavu, patronu a dědici českém“ a „Druhá píseň o sv. Václavu“. Jestliže v této druhé písni je líčen život knížete jako zrcadlo všech ctností a vyzdvihovány jsou jeho zásluhy o rozšíření křesťanství, první píseň k sv. Václavu je docela zřejmou reminiscencí na svatováclavský chorál a variací, v níž vzývá stejně vroucně jako současník Michnův B. Balbín, patrona české země:

Svatý Václave, kníže náš
věrný zástupče náš
k Tobě Čechové voláme
pomoci žádáme:
O dědici české země
vzpomeň na své plémě,
v těžkých bídách postavené,
ze všech stran soužené.
Odvrátiž od svého lidu
hlad i jinou bídu,

---

⁶²⁾ O Michnově úctě k sv. Norbertu jako českému patronu viz V. Bitnar: Postavy a problémy českého baroka str. 121–126.

chraň nás od kacířské roty,
od sucha, drahoty.

Upros, o svatý Václave,
nám povětrí zdravé,
ostříhej lid Tvůj poddaný
od morové rány.

Svatý náš orodovníče,
Boží milovníče,
oroduj za svou milou vlast,
odvrať všelikou strast.

Jediné máme doufání
v Tvém orodování,
které Jsi chránil na zemi
chrániž i na nebi!

Michna napsal nebo sám vydal ještě jiné skladby, třeba je jistě pravděpodobné, že jednotlivé písně skládal i dále a že řada jich zůstala snad i mimo vydané soubory. Dlabač na př. uvádí u Michny, že vydal též „Cantiones Sacrae pro festis totius anni“ pro 1–6 hlasů s 1–5 nástroji, v hudebním inventáři třebeňickém z r. 1699 zachovalo se aspoň jméno další ztracené skladby Michnovy „Te deum“ pro 10 hlasů, vtírá se otázka, je-li „Cantus officium vespertinum“ označen Michnou jako opus třetí, jaký osud stihl a kde je 1. a 2. opus? Eitnerův Quellenlexikon (VI. str. 470) uvádí dále v seznamu hudebnin městské knihovny ve Vratislavi (Breslau) další dílo Michново „Magnificat“, rozsáhlou skladbu o 10 větách pro šest vokálních a deset instrumentálních hlasů, nad níž E. Trola pozastavuje se právem v úžasu, „jak Michna, kterého jsme znali toliko jako písničkáře, mohl se propracovat až k takové skladbě“⁶³⁾, též Černušák označuje tuto skladbu za vrchol Michnovy tvorby. Trola dílo „Magnificat“ podle doby vzniku klade do posledních let života Michnova, lze však říci, že už r. 1661 po vydání „Svatoroční Muzyky“ Michново literární dílo bylo v podstatě uzavřeno a místo jeho v české barokní literatuře navždy zabezpečeno. Autor jeho vystupuje z něho jako „zjev, jemuž dnešní znalec hudební i literární kultury XVII. věku přičítá prvenství v české poesii a hudbě mezi českými katolíky té doby“; jeho básně jsou nejen snůškou bohatého soudobého materiálu kulturního, ale i vzácnou ukázkou tehdejšího jazyka a

---

⁶³⁾ Trola str. 91.

pozoruhodným dokladem po stránce formální: jsou psány vesměs přízvučně, což, jak upozornil Bitnar, ušlo i Králově „Prosodii“, veršem většinou daktylsko-trochejským⁶⁴⁾ a konečně nelze jím upřít ani originalitu v líčení přírody. Češství Michново projevuje se nejen v citované písni k sv. Václavu, nýbrž i na jiných místech.

---

⁶⁴⁾ Bitnar: Svatovácl. písně Michny z Otradovic v Časopise katol. duchovenstva 1926 str. 250, 252.

III. A. MICHNA V ČESKÉ LITERATUŘE.

Smrt neznamenal definitivní tečku za básnickým dílem Adama Michny z Otradovic – jeho písně se tak líbily a rozšířily, že byly znovu a znovu přetiskovány a vydávány, i když snad autor ani nebyl již znám. Nevíme bohužel, jak pronikl Michna již ve své době, Bitnar však vyslovil domněnku, že měl vliv už na barokního básníka o málo mladšího, františkána Bedřicha Bridela, jenž od něho přejal rozměr i schéma veršů,⁶⁵⁾ rozhodně však dílo jeho zůstalo živé a znovu a znovu k němu se potomci vraceli téměř nepřetržitě.

Roku 1722 v Kr. Hradci vydal Vojtěch Václav Čapek sbírku „Fons aquae vitae to jest Starobylá a zdravohojitelná studnice sv. Mikuláše“ a v ní na str. 91 je otištěná i píseň o sv. Mikuláši od Michny z Otradovic, „v létu 1688 složená“⁶⁶⁾. Podle datování této písně do nedávna se v životopisech Michnových uvádělo, že zemřel až r. 1690, dnes však je omyl vysvětlen; roku 1688, jak prokazují i jasné archivní doklady, byl Michna již 12 let mrtev a v případě písně o sv. Mikuláši jednalo se jen o přetisk básně jistě dříve napsané. Právě sto let po vydání „České Mariánské muzyky“ roku 1747 vyšla tato sbírka v druhém vydání.

V dalších letech XVIII. a XIX. století byly jednotlivé, téměř zlidovělé písně Michnovy, jako na př. „Chtíc aby spal“ nebo adventní „Z nebe posel vychází“ znovu a znovu přetiskovány ve špalíčcích⁶⁷⁾ a šířeny mezi lidem, kde rychle zdomácněly. Trola zjistil Michnovy písně z „Loutny české“ bez udání autora a přetištěné v 5. vydání Svatováclavského kancionalu (Praha Kamenický 1725), v XIX. století přešly do „Kancionalu čili knihy duchovních zpěvů“ vydaného Stýblem (Praha 1863 a 1864), z Mariánské Muzyky přetištěny zas některé písně do Kancionalu Jeřábkové a Teplý setkal se se zbytky Michnova Kancionalu koncem XIX. století na Táborsku v Milčíně, Sedlci a jinde⁶⁸⁾, protože pozdější kolegové Michnovi hojně, používali hudby i zpěvu hradeckého varhaníka. „Nenajdete hned druhé knihy“, praví Bitnar,⁶⁹⁾ „která by doznala tak hltavého vykořisťování, jako jsou písňové sborníky Michnovy. Jeho originelní skladby najdete přetištěny nejen ve

---

⁶⁵⁾ V. Bitnar: Postavy a problémy českého baroka str. 46.

⁶⁶⁾ A. Podlaha: Dodatky a opravy k biografii starších spisovatelů českých, Časopis českého Musea 1888 str. 471.

⁶⁷⁾ F. Táborský: Ze starých špalíčků. Pekařův sborník: Od pravěku k dnešku II. str. 209–10.

⁶⁸⁾ F. Teplý: Dějiny města J. Hradce II. 3 str. 139.

⁶⁹⁾ V. Bitnar: Současné bádání o baroku Lid. Listy 28. 9. 1932.

velkých kancionalech XVII. a XVIII. věku, Šteyerově, Holanově a jiných pozdějších, ale plní se jimi špalíčky, dvojlisty jarmarečních tisků a paradují jako „národní písně“ ve sbírkách XIX. věku ... Takto vykonala Michnova poesie veliký vliv na duše českých lidí z třetí třetiny věku XVII., ale větší ještě na celé století XVIII. Ani XIX. století nevyhnulo se ještě kouzlu některých písní Michnových, jež se znovu a znovu přetiskují v kancionalech podnes“ – zatím co památka jejich autora upadla už v zapomenutí a literární historie věděla o Michnovi nepatrné trosky.

J. B. Dlabáč, horlivý sběratel literárních pamětí v XVIII. století, ve svém „Allgemeines historisches Künstler Lexikonu“ v II. díle str. 316 (Praha 1816), ví o Michnovi, že byl velmi dobrý varhaník a skladatel církevních písní, jenž žil kolem poloviny XVII. století v J. Hradci a zná 4 jeho skladby: Loutnu, Svatoroční Muzyku, zmíněné již *Cantiones Sacrae* a píseň na počest Panny Marie Staroboleslavské.

Jungmanova „Historie literatury české“ na str. 261 č. 91 uvádí u jména Michnova jen obě vydání „České Mariánské muzyky“ a „Svatoroční muzyky“, Riegrův *Naučný Slovník* (V. 311) vedle těchto dvou děl zná i „*Cantiones sacrae pro festis totius anni*“. V *Osvětě* IX. str. 21–23 na Michnu upozornil J. Jireček v článku „Idylická skládání ze XVII. století“ připomenuv, že o životě Michnově není známo nic víc, než že byl v Hradci varhaníkem a podle jeho děl že je jisto, že byl na svou dobu mužem vzdělaným; totéž možno zjistit o Michnovi z Jirečkovy „*Rukověti*“ (II. str. 28) a z „*Dějin církevního básnictví českého až do XVIII. stol.*“ (str. 34–35); Jireček zdůrazňuje tu, že dílo Michново jistě zasluhuje, aby bylo od odborníků pečlivěji posouzeno než se posud stalo a sám vyslovuje názor, že Michna vyvíjel se básnicky pod vlivem jezuitských škol jako Radlinský, Rosa, Panker, Kořínek a Veleba. Ve své „*Antologii z literatury české*“ (II. str. 417–19) Jireček uvádí též čtyři skladby Michnovy.

Po Jirečkovi prvních několik dat z hradeckého archivu o Michnovi přinesl zmíněný článek Orthův v *Časopise Českého musea* 1881 (str. 308) a to je vše, co vědělo XIX. století o Michnovi z Otradovic. – Teprve moderní literární historikové našli pro něj již i štědrější slova ocenění. Jar. Vlček ve svých *Dějínách české literatury* (II. str. 255) spatřuje v Michnovi „první stanici vývoje od sannazarismu k marinismu, na svou dobu hudebníka na slovo vzatého“⁷⁰⁾, Jakubec pak (*Dějiny české literatury* I. str. 880) o Mich-

---

⁷⁰⁾ Vliv marinismu prozrazují mu už nápisy básní: „Vánoční magnet a střelec“, „Láska k lásce suplikuje“, „Alarmo soudu všeobecného“.

nově „Marianské muzice“ přiznává, že jí skoro 20 let před vydáním „Zdoroslavička“ už se ohlásilo nové duchovní básnictví české.

Mimo tato všeobecná zpracování v literatuře české věnoval pozornost Michnovi jen jeho rodák – tepelský knihovník a sám hudební skladatel P. J. V. Vacek, jenž otiskl stručně známá data o Michnovi ve feuilletonu „Adam Václav Michna z Otradovic“ v „České hudbě“ 1914 č. 6–7.

Hudební zájem již před světovou válkou projevil o Michnu v moderní době poprvé profesor pražské konservatoře Dr. Jan Branberger, v jehož úpravě 8. prosince 1905 na II. historickém koncertu zpěváckého spolku „Škroup“ v pražském Rudolfinu smíšený sbor „Škroupa“ provedl Michnův sbor „Lev z pokolení Juda“ z „Marianské muziky“.⁷¹⁾ Po světové válce, když začal se u nás probouzet zájem o baroko, první pozornost věnoval Michnovi r. 1926. V. Bitnar v citovaném článku v Časop. katol. duchovenstva, avšak novou kapitolu v literární historii Michny z Otradovic zahájil teprve rok 1927, kdy v době vzrůstajícího zájmu o české baroko arcibiskupský olomoucký archivář Dr. A. Breitenbacher při soupisu hudebního archivu kolegiálního kostela sv. Mořice v Kroměříži, jak bylo už zmíněno, v pravém slova smyslu objevil tři Michnovy orchestrální skladby, totiž „Officium vespertinum“, „Sacra et litaniae“ a „Missa s. Wenceslai“. Dostaly se do Kroměříže nepochybně prostřednictvím Michnova přítele z mládí J. M. rytíře z Hornberga, regenta biskupských statků, od něhož skladby, věnované mu Michnou, patrně získal biskup Karel z Lichtenštejna (1664–95), zakladatel této hudební sbírky. Z ní 29. května 1930 provedl zpěvácký spolek „Moravan“ v kostele sv. Mořice v Kroměříži poprvé tuto svatováclavskou skladbu, při čemž mší sv. sloužil sám arcibiskup Prečan. Podruhé bylo provedení svatováclavské mše vysíláno v den sv. Václava v pražském rozhlase a znovu opakována tato skladba s velkým úspěchem zvláště v době výstavy českého baroka roku 1938.

Hudební zjev Michnův zaujal nejintenzivněji teprve v poslední době Dr. Emiliana Troldu, jenž podal nejen dosud nejdůkladnější pojednání o Michnovi vůbec ve Sborníku Nejedlého r. 1928, nýbrž i po stránce hudební podrobil tvorbu jeho kritickému hodnocení, jež pro něj dopadlo

---

⁷¹⁾ Trola omylem uvádí, že dílo předvedla Mikšova hudební škola. Podle koncertního programu Branberger napsal tento první novodobý rozbor Michnovy hudby: „Jeho hudba má ráz ryze lidový, nápadná je přílišná vzdálenost mezi sopránem a altem, soprán tím příliš svou melodií vystupuje. Vládne všude již moderní D dur, melodie stavěna je podle vzoru lidové chrámové písně“.

velmi příznivě. J. Racek⁷²⁾ shledává v díle Michnově „kořeny typicky českého barokního hudebního slohu ... V jeho díle sice vystopujeme podstatné vlivy italské hudby, ale v melodické lyrice bohatě, rozezpívané a ve spirituální oduševnělosti se jeví síla i osobitost Michnova tvůrčího projevu ... Michna obohacuje českou barokní melodickou představivost o nové prvky invenční, rostoucí z českého lidového základu.“ I pro G. Černušáka je Michna „již rozsahem svého odkazu tehdy v pravdě z nejvýznamnějších českých skladatelů, působících na domácí půdě“. Z literárních badatelů o českém baroku znovu a znovu se vrací k Michnovým pracím V. Bitnar, jenž vedle dlouhé řady svých článků o něm vydal v Praze 1936 jako soukromý tisk vlastní novou Michnovskou sbírku pod názvem „Vánoční lyrika Adama Michny z Otradovic“⁷³⁾. V úhledné bibliofilské knížce přetištěny jsou čtyři vánoční písně: Vánoční noc (Chtíc, aby spal...), Vánoční hospoda (Když veškeren svět byl popsán, na svět přišel náš milý Pán...), Nebeský slavíček (Prosíme tě o růžičko...) a Vítání narozeného Pana Krista (Ježíška přivítejme, k Spasiteli se znejme...). V „Doslovu“ Bitnar hodnotí tento výbor jako první vánoční barok v české lyrice, v pojetí božského dítěte v chlévě spatřuje poprvé sociální antitesi chudoby a bohatství a v tom, jak dovedl Michna v písni „Chtíc aby spal...“ vyjádřit sladkost mateřské lásky, hledá básníka jemu rovného ve světové poesii.

O vánocích 1939⁷⁴⁾ vrátilo se k myšlence Bitnarově knihkupectví B. Ruppá „u sv. Jindřicha“ v Praze a vydalo znovu pod názvem „Vánoční muzyka Adama Michny z Otradovic“ krásnou bibliofilskou publikaci, obsahující 10 vánočních koled a písní, jež ze Svatoroční muziky vybral a doslovem opatřil opět V. Bitnar. Označuje v něm Michnu za zakladatele české vánoční poesie, v níž Michna poprvé vytvořil sociální antithesi mezi chudobou betlemského dítěte a jeho božskou mocí i hudebně zapojil hlasy plectva do kurové symfonie. Podle nejnovější, nedávno vydané práce Kroftovy Michnovy skladby „svědčí o značném talentu, ale také o plné závislosti na italských vzorech“, mistr české kritiky F. X. Šalda označil pak

---

⁷²⁾ J. Racek: Duch Českého hudebního baroka (Brno 1940) str. 30.

⁷³⁾ S dvěma dřevoryty Arn. Hrabala, tiskem akc. tiskárny v Praze.

⁷⁴⁾ Píseň „Chtíc aby spal“ byla vyznamenána v mezinárodní soutěži.

A. Michnu za „zjev nadprůměrný“, „pravého lyrika“ a „prvního českého moderního básníka májového, hodného toho jména“.⁷⁵⁾

Poslední kritické literární dějiny Novákovy vyjadřují již plně obrat, jaký nastal v hodnocení Michnova významu; jeho dílo Novák charakterisuje takto:⁷⁶⁾ „Jeho tři sbírky duchovních písní obsahují skoro vesměs básně původní, zvláště šťastné v oslavě eucharistie, narození a nanebevstoupení Páně; po vzoru Pontanově opěvuje Michna rád patrony zemské a stojí na předním místě mezi barokními lyriky marianskými. Jest mistrem hudební formy i virtuosem rýmu; jeho nejosobitější ton, idylicky něžný a citově zanícený, zaznívá v důvěrné a milostné chvále české krajiny, zpívající slávu Hospodinovu“.

---

⁷⁵⁾ K. Krofta: Nesmrtelný národ (Praha 1940) str. 606. F. X. Šalda: O literárním baroku, Zápisk VIII. str. 172.

⁷⁶⁾ J. a A. Novák: Přehledné dějiny literatury české str. 164.

Příspěvek k soupisu literatury o A. Michnovi z Otradovic^{*)}.

Zibrtova bibliografie V. č. 15765.

- 1881 J. Jireček: Idyllická skládání ze XVII. století. Osvěta IX.
J. Orth: Adam Michna z Otradovic, Časopis Čes. Musea roč. 55.
- 1883 Tischer: Příspěvky k dějinám hudby církevní v Jindř. Hradci. „Ohlas od Nežárky“ XIII. č. 50–1.
- 1888 A. Podlaha: Dodatky a opravy k biografiím starších spisovatelů českých. Časopis Čes. Musea roč. 63.
- 1914 J. V. Vacek: Adam Michna z Otradovic. Česká hudba roč. 20.
- 1926 V. Bitnar: Svatováclavské písně Adama Michna z Otradovic. (AMzO). Časopis Katolického duchovenstva roč. 92, str. 249.
- 1928 A. Breitenbacher: Hudební archiv koleg. kostela sv. Mořice v Kroměříži. Časopis mus. spolku v Olomouci roč. 40, též samost. otisk.
E. Trolda: Neznámé skladby A. Michny. Sborník Z. Nejedlého.
- 1929 V. Bitnar: Věvec básní o sv. Václavu. Edice Vigilie, svazek VII.
E. Trolda: Kirchenmusik im Zeitalter der Barock. Hundert Türme 1929.
A. Breitenbacher: A. M. z O. „Mše sv. Václava“. Radiojournal VIII. č. 39.
A. Breitenbacher: A. M. z O. „Mše sv. Václava“ Našinec č. 117.
E. Trolda: Loutna česká A. M. z O. Vlast roč. 46.
- 1931 V. Bitnar: Michnův portrét Svaté Ludmily. Lidové Listy (LL) č. 212.
- 1932 V. Bitnar: Píseň o nalezení ostatků blažené Anežky České. Čes. Žena roč. 9.
V. Bitnar: Barok holduje sv. Vojtěchovi. LL. č. 44.
V. Bitnar: Májová píseň českého baroka. LL. 102.
V. Bitnar: Svatováclavský barok A. M. z O. LL. 224.

---

*) Za doplnění tohoto pokusu (bez nároku na úplnost) o sestavení michnovské literatury, pokud ji vydal V. Bitnar, děkuji jeho ochotě; dále jsem zavázán díkem příteli Dr. Jos. Klikovi, profesoru v Praze, za jeho nedocenitelnou pomoc při zjišťování Michnových tisků v pražských knihovnách.

- V. Bitnar: Píseň o Neposkvrněném Početí. LL. 284.
- V. Bitnar: O českém baroku slovesném. Lidová Akademie.
- 1933 V. Bitnar: Nanebevstoupení v poesii českého baroku. LL. 121.
- E. Trola: O českých mistrech doby barokové, Cyril roč. 59.
- V. Bitnar: Zelenohorský zázrak v svatojanské homiletice kanonisační. Farní Věstník, Nepomuk roč. 4, č. 4, 5, 6.
- 1934 V. Bitnar: Norbertinský barok literární. Na hlubinu roč. 9, str. 348.
- V. Bitnar: Norbertinský eucharistik českého baroku. LL. 123.
- V. Bitnar: Tři sta let stará píseň o Vzkříšení Páně. LL. 75.
- V. Bitnar: Michnova píseň o sv. Prokopu. LL. 150.
- V. Bitnar: Svatý Dominik v poesii českého baroka. Na hlubinu 9, str. 482.
- V. Bitnar: Antitéza barokové koledy. LL. č. 2.
- V. Bitnar: Pange lingua v poesii českého baroka. Na hlubinu 9, str. 143.
- V. Bitnar: K periodisaci českého baroka. LL. 144.
- F. Teplý: Dějiny města J. Hradce. II. sv. 3. str. 136–139.
- 1935 V. Bitnar: Všech svatých v poesii baroku. Den roč. 24, str. 258.
- V. Bitnar: Svatý Metoděj v lyrice českého baroka. Den 24, 82.
- V. Bitnar: Zvěstování Panny Marie v poesii čes. baroka. Na hlubinu 10, 163.
- V. Bitnar: Vzkříšení velikonoční v poesii českého baroka. Den 24, 94.
- V. Bitnar: Pastýřský dar Jezulátku. Den 24, 302.
- V. Bitnar: Biblické živly v poesii českého baroka. Sborník „Chudým dětem“, svazek 47. Brno.
- V. Bitnar: Sv. Alžběta Duryňská a náš barok. Den 24, 275.
- V. Bitnar: Komenský a Bridel. Listy pro umění a kritiku 3, též otisk.
- V. Bitnar: Starobylá koleda o Narození Panny Marie. Den 24, 212.
- V. Bitnar: Petropavelský den v českém baroku. Den 24, 154.
- V. Bitnar: Barevné vjemy v české barokové lyrice. Revue Život 13.
- V. Bitnar: Bridelova píseň o Nejsv. Trojici. Revue Archa 23, 99.
- 1936 V. Bitnar: Vánoční lyrika Adama Michny z Otradovic. Praha 1936, Bjaček
- V. Bitnar: Dar tepla milostnému Jezulátku. Revue Od pražského Jezulátka 2, 66.

- V. Bitnar: Ukřižování v poesii českého baroka. Den 25, 87 a Radio-journal.
- V. Bitnar: Nanebevzetí Panny Marie v moravském baroku. Den 25, 190.
- 1937 V. Bitnar: Staroboleslavské palladium v J. Hradci. Revue Staroboleslavský Věstník 8, 14.
- V. Bitnar: První máj v poesii českého baroka. Den 26, 102.
- V. Bitnar: Baroková píseň na den apoštolů Petra a Pavla. Revue Vlast 51, 110.
- V. Bitnar: Veni Sancte Spiritus v poesii moravského baroka. Den 26, 113.
- V. Bitnar: K diskusi o českém literárním baroku. Revue TAK 1, 219.
- V. Černý: O básnickém baroku (Orbis).
- V. Bitnar: Svatá Anna v poesii moravského baroka. Den 26, 169.
- V. Bitnar: Život staročeského básníka. Revue Náš domov 46, 203.
- V. Bitnar: Zvony vánoční. Den 26, 298.
- 1938 V. Bitnar: Česká baroková píseň. Revue Archa 26, 145–165.
- V. Bitnar: Nanebevzetí v barokovém Brně. Den 27, 193.
- J. Vašica: České liter. baroko. Praha („Vyšehrad“).
- 1939 V. Bitnar: Květná neděle v moravském baroku. Den 28, 78.
- V. Bitnar: Stará poesie velikonoční. Týden Rozhlasu 6, č. 2, str. 18.
- V. Bitnar: Oheň svatodušní metaforou české lyriky. LL. 18, 122.
- V. Bitnar: Postavy a problémy českého baroka literárního. Praha. Francl.
- V. Bitnar: Vánoční Muzyka A. M. z O. Praha 1939. Rupp.
- 1940 V. Bitnar: O podstatě českého literárního baroka. Edice Pro život, sv. 12.
- V. Bitnar: Zrození barokového básníka. Antologie z přírodní lyriky českého baroka. Praha. Edice Jitro str. 357–414.
- 1941 V. Bitnar: Svatodušní Muzyka. Výbor Michnových písní a studie. Praha 1941. Lebeda (v rukopise).
- J. Muk: Adam Michna z Otradovic, básník a skladatel českého baroka. Ohlas od Nežárky v J. Hradci roč. 70, č. 36 až 71. č. 4. (též zvl. doplň. otisk).